

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

***ФІНАНСИ, ЕКОНОМІКА ТА ІННОВАЦІЇ:
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ Й
УПРАВЛІННЯ***

Матеріали

*II Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Кривий Ріг, 30 квітня 2024 р.)*

Кривий Ріг 2024

*Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету економіки та управління бізнесом
Криворізького національного університету
(протокол № 11 від 27.05.2024 р.)*

Фінанси, економіка та інновації: сучасні проблеми оцінки й управління

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кривий Ріг, квітень 2024 р.)/ Редкол.: А.М. Турило, С.В. Капітула, Л.Ф. Іщенко та ін. КНУ – Кривий Ріг. 2024. – 83 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінанси, економіка та інновації: сучасні проблеми оцінки й управління», проведеної за ініціативою кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку Криворізького національного університету. Науковці ставлять і вирішують актуальні завдання, пов'язані із сучасним економічним станом страхового та банківського ринку, діяльності суб'єктів господарювання та підвищенням на цій основі їх фінансової ефективності.

Збірник може бути корисним для науковців, здобувачів, фахівців закладів вищої освіти, академічних, проектних, науково-дослідних інститутів, промислових підприємств, органів місцевого самоврядування тощо.

Редакційна колегія:

Турило А.М. - д.е.н., професор, професор кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку Криворізького національного університету;

Капітула С.В. - к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку Криворізького національного університету;

Іщенко Л.Ф. – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку Криворізького національного університету.

Редакційна колегія не несе відповідальності за авторські оцінки, добір та викладення фактів у матеріалах, які надійшли до редакції і наведені у випуску та друкуються в авторській редакції.

© КНУ, 2024

© Авторський колектив, 2024

ЗМІСТ

БАКУРОВА І.С., СВЯТЕНКО С.В. РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ	6
БАКУРОВА І.С., СЛОБОДЯНЮК Н.О. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	9
БЛЄДНА С.В., КРАВЧУК Н.В., ІЩЕНКО Л.Ф. ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАПІДПРИЄМСТВА НАС ОСНОВІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ	12
ВЕДМІДСЬКА Н.М., СЛОБОДЯНЮК Н.О. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ КРИЗИ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ БАНКІВНИЦТВА УКРАЇНИ	13
ГАДЯЦЬКА О.І., КАШУБІНА Ю.Б. СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	16
ЖУРАВЕЛЬ В.С., КАШУБІНА Ю.Б. СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ	19
КАПТУЛА С.В., БЕЛІКОВ М.С. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПРІОРИТЕТНОГО ВИБОРУ ВАРІАНТІВ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЗАЛІЗОРУДНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	22
КАПТУЛА С.В., ГЕРАСИМОВ Ю.А. КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	24
КАПТУЛА С.В., КСЕНОФОНТОВА А.О. АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА	26
КАШУБІНА Ю.Б., КЛІМЧЕНКО Р.А. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ	29
КОВЕРЗА В.С. ІНТЕГРОВАНА СИСТЕМА ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ	32
КОЖИНОВ С.С., БАБАЄВА Л., КОРОЛЕНКО Р.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ	35
КОРОЛЕНКО С.М., ВЕРБИЦЬКА К.О. ОСНОВНІ АСПЕКТИ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	37

КРАВЧУК Н.В., ФЕДОРОВА О.С., КОВАЛЬЧУК І.С. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	40
ЩЕНКО О.М. ЩЕНКО Л.Ф. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	42
МАМЕДОВ М. М., КОРОЛЕНКО Р.В. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	43
МЕРВА Д., ЩЕНКО Л.Ф. ВІДМІННОСТІ В КОРПОРАТИВНІЙ КУЛЬТУРІ АТ «ПРИВАТБАНК» ТА СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	45
НУТОВЦЕВА С., КОРОЛЕНКО Р.В. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	48
ПИЛИПАКА В.М., КАПТУЛА С.В. ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕВЕЛИКИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	50
ПЛАТОШИН О.М., КАПТУЛА С.В. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТСЬКИХ БЮРО В СУЧАСНИХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	53
ПТАЩЕНКО Л.О. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ДЕСТРУКТИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЕГОЇЗМУ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	55
ПРОХОРОВ О.О., КАПТУЛА С.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	58
СВЯТЕНКО С.В., БОУФАЛ О.А. ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ПРИБУТКУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	60
СВЯТЕНКО С.В., БУРЛАКОВ Д.П. ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ТА ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	62
СВЯТЕНКО С.В., САСОВА Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ	65
СНЄГІРЬОВА І.П. СЕЛЕЗНЬОВА О., УТКІНА С. РОЛЬ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ В ОЦІНЦІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АВІАТРАНСПОРТУ	67
СМІЛА В., ЩЕНКО Л.Ф. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ	69

ТИЩЕНКО С.С., КАШУБІНА Ю.Б. КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНІЙ СТРАХОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ: СУТНІСТЬ, ЕЛЕМЕНТИ Й ЕТАПИ КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ	70
ТУРИЛО А.М., КОРОЛЕНКО Р.В., ДАЛІБА Р.О. СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ СУТНОСТІ І ТЕРМІНОЛОГІЇ	73
ТХІДАПХЕНГ М.С., КАШУБІНА Ю.Б. БАНКІВСЬКИЙ ДЕПОЗИТ: СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ	75
ШЕРСТЮК Р.П., АНДРУШКІВ Б.М., БОЙКО О.Б., КИРИЧ Н.Б. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ПОВОЄННИХ, ЄВРОПЕЙСЬКИХ УМОВАХ	78
ШИЛО Ж.С., КОВАЛЕЦЬ К.П. ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ	80
НЕСТЕРЕНКО В.В., КОРОЛЕНКО Р.В. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА ОЗНАКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	81

УДК 336.11(477)

І.С. БАКУРОВА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

С.В.СВЯТЕНКО, старший викладач кафедри фінансів, суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Розвиток цифрових технологій у 21-му столітті, а також зростання фінансових стартапів, стануть ключовими факторами, які допоможуть державі вийти на конкурентний рівень на міжнародній арені. Це зміцнить економічний сектор і сприятиме розвитку банківської сфери в Україні, привертаючи нових клієнтів.

На сьогоднішній день існує відокремлена галузь під назвою "фінансові технології" або "fintech", яка вже сформована і активно розвивається.

Фінансові технології стали широко активно розвиватися після світової фінансової кризи 2008 року. Ці обставини призвели до швидкої адаптації фінансового сектору до сучасних вимог суспільства і вирішення економічних проблем.

Суть FinTech полягає у взаємозв'язку двох основних компонентів: інновацій, які базуються на технологіях традиційного фінансово-банківського сектору, і нових бізнес-моделей у сфері надання фінансових послуг. Незважаючи на різноманітність підходів до визначення терміну "FinTech", експерти згодні з тим, що це створює новий сегмент на фінансових ринках.

За напрямками діяльності розподіляють такі категорії FinTech-компаній:

- Управління особистими фінансами - програмні засоби для мобільних і стаціонарних пристроїв, які дозволяють відстежувати особисті фінанси, отримувати детальні звіти та прогнози майбутніх витрат на основі аналізу даних.

- Штучний інтелект - штучний інтелект, представлений через роботів, чат-ботів і персональних консультантів, допомагає аналізувати великі обсяги даних

для ухвалення рішень і визначення відповідної поведінки та операцій для клієнтів.

- Криптовалюти - фінтех-стартапи у галузі криптовалют включають в себе криптобіржі, сервіси обміну валют, компанії, які займаються майнінгом, а також платформи для інвестування і проведення ICO.

- Блокчейн- блокчейн - технологія дозволяє проводити фінансові операції без участі посередників, таких як банки, завдяки можливості підтвердження автентичності особи, реєстрації угод і укладення контрактів.

- Краудфайдинг - хоча Kickstarter та Indiegogo залишаються найбільш популярними платформами для отримання венчурного фінансування, ринок відкритий для нових ідей, і існує безліч компаній, які пропонують свої рішення. Це створює можливість для інвесторів і стартаперів знайти один одного.

- Аналіз великих даних (Big Data) - це набір інструментів і методів обробки різноманітних динамічних даних, як структурованих, так і неструктурованих, у великих обсягах, з метою їх аналізу та використання для підтримки прийняття рішень.

- Необанки - це компанії, які надають банківські та платіжні послуги без потреби у традиційних банківських відділеннях. Вони працюють на основі високих технологій та мають банківську ліцензію, здійснюючи операції такі як P2P-перекази, валютний обмін, краудфандинг та мікрокредитування (Atom Bank, WeBank, MYbank, Simple, N26, Fidor Bank, Starling Bank, Monzo Bank, Tandem Bank, Monobank.).

Готовність українців до діджиталізації є ключовим фактором успішного використання фінансових технологій в Україні. Це спонукає банки активно співпрацювати з фінтех-компаніями, що призводить до трансформації банківської системи та появи нових концепцій, таких як "необанки". Перший мобільний український банк Монобанк отримав значний успіх, дозволяючи клієнтам здійснювати операції онлайн, включаючи оформлення кредитів та платіжні транзакції через мобільний додаток. Розвиток фінансових технологій українському суспільству зробив звичними такі інновації, як безконтактні

платежі, що свідчить про постійне зростання технологічного прогресу в цій сфері.

Список літератури:

1. У регулюванні українського платіжного ринку відбудуться концептуальні зміни.

URL:https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98763666&cat_id=55838 (дата звернення 22.04.2024)

2.Звіт «ФінТех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог». Проєкт USAID «Трансформація фінансового сектору» та інноваційного парку UNIT.City.

2018. URL:

http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf (дата звернення 22.04.2024)

3.Каталог ФінТех-компаній України.

URL:<http://fintechua.org/FintechCatalog19Ukr.pdf> (дата звернення 22.04.2024)

УДК 336.143(477)-043.86

І.С. БАКУРОВА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Н.О. СЛОБОДЯНЮК, д.е.н., проф., професор кафедри фінансів, суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження процесу становлення та розвитку бюджетної системи України в історичному контексті сприяє розумінню її еволюції та впливу на сучасний стан бюджетної політики та економіки зокрема. Загальновідомо, що становлення вітчизняної бюджетної системи було досить тривалим за часом, а на її будову та структуру впливали устрій та суспільно-економічний лад країни відповідного історичного періоду.

Наразі, зауважимо, що науковці та практики не мають єдиної точки зору щодо періодизації становлення бюджетної системи України. Так, наприклад, автори Данилов та Д.М. Серебрянський виокремлюють п'ять історичних етапів становлення бюджетної системи України: 1. XVI-XVIII ст. (період козацької доби); 2. двадцять років XVI ст. - початок XX ст. (Україна в складі Російської, Австрійської та Австро-Угорської імперій); 3. 1918-1922 рр. (бюджетний процес під управлінням Української Центральної Ради та більшовицького уряду); 4. 1922-1992 рр. (Україна у складі Радянського Союзу); 5. 1992 р. - до теперішнього часу (Незалежна Україна від дня прийняття Декларації про Державний суверенітет України - з 16 липня 1990 року) [1, с. 17-34].

П'ятаченко Г.О. та Кухарець Л.В. за даним напрямом дослідження виокремлюють аналогічно п'ять періодів становлення бюджетної системи України, але починаючи з 1917 р. (за часів Української Народної Республіки) до 2003 р. (незалежність України) [2].

Втрата державності унеможливила формування бюджетної системи та міжбюджетних відносин, обмежувала фінансово-економічний потенціал України, а згодом призвела до повної централізації вітчизняної бюджетної

системи у складі СРСР, відсутності самостійності місцевих бюджетів в довоєнні та післявоєнні роки.

Погоджуємося з думкою науковців Пасічника Ю.В. [3] та Молохової Я.О. [4] щодо виокремлення наступної періодизації формування вітчизняної бюджетної системи, проте такі судження потребують постійного подальшого розвитку з урахуванням відповідних змін бюджетної політики та законодавства:

1. Київська Русь і Галицько-Волинське князівство (IX – XIII ст.), коли не існувало розділення казни держави і княжої казни;

2. Польсько-литовська доба (XIV – XVI ст.), у період коли Україна була з ослабленою економікою, втрачала свою мову, релігію, звичаї і доходи, які відходили Литві та Польщі;

3. Козацька доба (XVI – XVIII ст.), яка характеризувалась збалансуванням дохідної та видаткової частини, яке досягалось зменшенням платні, регулюванням імпорно-експортних операцій. Здійснення видатків забезпечувалось за рахунок зовнішніх (військова здобич, гетьманська плата, продукти від царського уряду тощо) та внутрішніх (внутрішні податки, орендна плата, мито, судові штрафи, кредитні операції) джерел доходів;

4. Україна в складі Російської, Австрійської та Австро-Угорської імперій (XVIII – початок XX ст.), пригнічувались процеси становлення і розвитку культурних традицій, фінансової та правової самостійності;

5. Україна в 1917 – 1922 рр. XX ст., коли у червні 1918 р. Урядом Української держави ухвалюються Правила про порядок розгляду державного бюджету й фінансових кошторисів на 1918 р., що дозволило відрахувати всі прибутки і видатки, дало підстави для ведення фінансового господарства;

6. Україна в складі Радянського Союзу (30 грудня 1922 року – 15 липня 1990 року), коли формування та виконання самостійного бюджету було під контролем Москви. Проведення податкової реформи 1930—1932 рр. та формування основ механізму передачі частини державних податків (податок з обороту) до територіальних бюджетів. У 20-ті роки бюджет України містив витратну

(витрати за кредитами та витрати, здійснені за межами відкритих кредитів) і доходну частину (звичайні доходи, доходи від кредитних операцій та надзвичайні ресурси). Застосування механізму міжбюджетних відносин, централізовані дотації, індивідуальні нормативи прибутків та видатків бюджету;

7. Незалежна Україна від дня прийняття Декларації про Державний суверенітет України (з 16 липня 1990 року), створення Державного казначейства України (1995 р.). З ухваленням у 2001 р. Бюджетного кодексу України, грошовою реформою 1996 р. впроваджено нову конвертовану грошову одиницю - гривню, поява Національного банку України в 1991 р., створення ринку цінних паперів у 1995 р., створення Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг у 2003 р., та інші хрономаркери економічного розвитку країни, перетворили Україну на самостійну незалежну державу, а реформа децентралізації та розбудови місцевого самоврядування (розпочата з 2014 р.) сприяє передачі повноважень та бюджетних коштів територіальним громадам задля збільшення їх ресурсної та фінансової бази [3, 4].

Список літератури:

1. Данилов О. Д., Серебрянський Д. М. Фінанси у запитаннях і відповідях: навч. посібник. К. : НУДПСУ, 2008. 175 с.
2. П'ятаченко Г.О., Кухарець Л.В. Становлення та розвиток фінансів України (1917-2003). К.: НДФІ, 2005. 691 с
3. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн : навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 496 с.
4. Молохова Я.О. Бюджетна система України: становлення та розвиток. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2013. №1. С. 93-98. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2013/1\(66\)/uazt_2013_1_15.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2013/1(66)/uazt_2013_1_15.pdf) (дата звернення: 24.04.2024).

УДК 336

С.В. БЛЄДНА, здобувач фахової передвищої освіти спеціальності «Транспортні технології (на повітряному транспорті)»

Н.В. КРАВЧУК, завідувач відділення «Транспортної інфраструктури»

Л.Ф. ІЩЕНКО, к.е.н., викладач відділення «Транспортної інфраструктури»
ВСП «Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету»

ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАПІДПРИЄМСТВА НАС ОСНОВІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Оцінка фінансових показників допомагає керівництву авіапідприємств, інвесторам, кредиторам та іншим зацікавленим сторонам приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування, кредитування, розвитку бізнесу та інших аспектів управління підприємством.

Фінансовий аналіз як інструмент дослідження ефективності діяльності підприємства повинен базуватись на системному підході, адже кожне підприємство - це система, метою якого є задоволення суспільних потреб та отримання прибутку. Не виключенням є підприємства авіатранспорту. Так, оцінка фінансової діяльності авіапідприємства – це процес аналізу та оцінки різноманітних фінансових параметрів і показників, які відображають фінансовий стан, ефективність та результативність діяльності підприємства, враховуючи системний підхід. Цей процес включає в себе аналіз таких ключових фінансових показників, як:

- прибуток,
- оборотність активів,
- ліквідність,
- рентабельність,
- фінансова стійкість та інші.

Оцінка цих показників допомагає зрозуміти, наскільки ефективно авіапідприємство використовує свої ресурси, як вона генерує дохід, фінансову стабільність і здатність справлятися з боргами та зобов'язаннями.

УДК 336.71:338.124.4

Н.М. ВЕДМІДСЬКА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Н.О. СЛОБОДЯНЮК, д.е.н, проф., професор кафедри фінансів, суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ КРИЗИ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ БАНКІВНИЦТВА УКРАЇНИ

Кризи у сфері фінансів та економіки є неодмінною складовою сучасної світової економіки. Особливо гостро вони впливають на банківську систему України через її відкритість зовнішнім впливам та існуючі недоліки в інституційній сфері. Наша країна пережила певну кількість криз, які суттєво вплинули на національну банківську діяльність: 1998 р., 2008 р., 2014 р., 2019 р., 2022 р.

Криза 1998 р.: «Азійська фінансова криза» - найбільше постраждали Таїланд, Південна Корея, Малайзія та Індонезія. Україні вдалося уникнути дефолту, проте спостерігалася стрімка девальвація гривні: в 1997р. - 1,86 гривень за 1 долар США; в 1998р. - 2,45 гривень за 1 долар США. (+31,7%); у 1999р. – 4,13 гривень за 1 долар США (+68,7%).

Криза 2008 р.: зниження надійності депозитів та їх дострокове зняття у банках, регулятивне обмеження НБУ щодо дострокового зняття депозитів та видачу кредитів - «якщо строкові депозити фізичних осіб і суб'єктів господарювання у 2007 році покривали 41,8 % суми наданих кредитів, а 2008 року – 33,5 %, то в 2009 році – лише 29,5%» [1]. На фоні зростання середньомісячної зарплати спостерігався різкий підйом цін - індекс інфляції у 2008 році склав 22,3%, приріст курсу валют за 1 долар США на кінець 2009 р. склав +47,8%, а кількість безробітних у 2008 р. зросла на 31,5% [2].

Криза 2014 р.: початок АТО на сході країни, анексія Криму. Реальний обсяг ВВП зменшився на 1,2% у першому кварталі та на 14,8% у четвертому кварталі звітного року. Зростання кількості неплатоспроможних банків, зменшення

економічної активності суб'єктів господарювання, що призвело до скорочення кредитних операцій банківського сектору [3].

Криза 2019 р.: падіння світового фондового ринку, політична нестабільність, коронавірус SARS-CoV-2, значний дефіцит бюджету України, підвищення тарифів на комунальні послуги, помірна інфляція, зростання споживчого попиту, зниження облікової ставки НБУ, соціально-економічна напруга – стрімке зростання безробіття.

Криза 2022 р.: повномасштабне вторгнення агресора на територію України, обмеження кредитної спроможності клієнтів, погіршення якості активів, релокація бізнесу, збільшення кількості непрацюючих кредитів (NPLs), реструктуризація боргу, підвищення капіталізації, скорочення мережі банківських відділень на 20%, вимушена емісія гривні НБУ на воєнні та соціальні видатки бюджету, зростання таким чином активів банку, антикризові заходи фінансової стабілізації банківської системи [4].

Під час кризи банківський сектор також може бути змушений мінімізувати збитки через зниження попиту на послуги, збільшення простроченої заборгованості за кредитами та втрату депозитів. Для забезпечення стійкості банки повинні вдосконалити свої стратегії управління ризиками та шукати нові джерела доходів за рахунок інвестиційних можливостей та підтримки інституцій міжнародного банківського сектору.

В Україні було вжито різних заходів для запобігання фінансовим і банківським кризам, а саме: 1. Банківський сектор зазнав реформ, спрямованих на його зміцнення, включно з оцінкою та реструктуризацією банків із проблемними активами, посиленням капітальних вкладень і поліпшенням регуляторного контролю. 2. Посилення фінансової прозорості та корпоративного управління в банківському секторі, зниження ризиків корупції та безгосподарності. 3. Підтримка макроекономічної стабільності шляхом контролю інфляції та рівня державного боргу. 4. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями, такими як МВФ, для отримання фінансової підтримки та експертних консультацій. 5. Просування економічних реформ для

стимулювання зростання і поліпшення інвестиційного клімату [5]. Ці заходи допомогли знизити ризики фінансових криз і зміцнити загальну економічну стабільність України.

Таблиця 1 - Основні наслідки фінансово-економічних криз в Україні

Криза	Характеристика
1998 р.	Велика банківська заборгованість; падіння цін на метал; залежність економіки від росії, нагромаджений валютний борг, монетарні методи управління економікою, уникнення дефолту
2008 р.	Скорочення ВВП на 14,1% та підприємств реального сектору економіки; від'ємне платіжне сальдо балансу, скорочення операцій зовнішньої торгівлі, зниження надійності депозитів
2014 р.	Слабкість економіки, занепад виробництва, скорочення притоку інвестицій, Анексія Криму та АТО на сході країни, системна банківська криза
2019 р.	Падіння світового фондового ринку, зростання безробіття, бюджетного дефіциту та інфляції, збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, коронавірус SARS-CoV-2
2022 р.	Повномасштабне вторгнення агресора, втрата значної кількості металургії, просів експорту на 62%, погіршення якості кредитного портфелю банків, збільшення кількості непрацюючих кредитів (NPLs)

Дослідивши кризи, котрі пережила Україна, можна зазначити, що всі вони між собою майже схожі за етіологією та наслідками дії. Найголовніше те, що національна економіка та банківська система вистояли.

Список літератури:

1. Чирак І. Вплив фінансової кризи на банківську систему України. *Економічний аналіз*. 2011. Вип.8. С. 421-424. URL: https://econa.at.ua/Vypu sk_8/p1/chyrak.pdf (дата звернення: 25.04.2024).
2. Бураковський І. Якою була реакція України на світову фінансову кризу 2007-2009 років. URL: <https://espresso.tv/yakoyu-bula-reaktsiya-ukraini-na-svitovu-finansovu-krizu-2007-2009-rokiv> (дата звернення: 25.04.2024).
3. BBC News Україна. Економіка-2014: не так сталося, як гадалося. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/business/2014/12/141202_economy_2014_az (дата звернення: 25.04.2024).
4. Корнилюк Р. Головні тенденції банківського ринку за 12 місяців війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/13/697976/> (дата звернення: 25.04.2024).
5. Зануда А. Як українська економіка пережила 2022 рік. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-64008306> (дата звернення: 25.04.2024).

УДК 368

О.І. ГАДЯЦЬКА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ю.Б. КАШУБІНА, к.е.н., доц., в.о. декана факультету економіки та управління бізнесом

Криворізький національний університет

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Страховий ринок України почав активно розвиватися з моменту проголошення її незалежності, тому він є відносно не зрілим та значно відстає від розвинених країн, в яких страхування існує близько 200 років. Така ситуація посилюється ще низкою негативних факторів: відносно низький рівень доходів населення, недостатній рівень розвитку бізнесу, низька довіра населення до фінансових установ. До таких об'єктивних причин додалися пандемія та повномасштабне вторгнення на територію України з боку країни-агресора. Водночас національний страховий ринок є одним із найперспективніших, оскільки працює лише на 10-15% від своєї потужності. Тому дослідження змін та реакції страхового ринку на сучасні виклики є актуальними та потребують особливої уваги.

Страхові ринки забезпечують розвинену систему незалежності взаємовідносин учасників ринку, рівноправних партнерських відносин та горизонтальних і вертикальних зв'язків між учасниками ринку.

Розглянемо сутність страхового ринку з позицій різних науковців (див. табл.1).

В узагальненому підході під страховим ринком слід розуміти сукупність суб'єктів (страхувальників, страховиків і посередників) та сукупність страхових послуг, які є об'єктом купівлі-продажу. При цьому між суб'єктами виникають різні відносини, які регулюються законодавством та діючими договорами.

Таблиця 1 - Ключові підходи до визначення категорії «страховий ринок»

Автор	Визначення
О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко [1]	Страховий ринок – це складова ринку фінансових послуг, сфера діяльності учасників страхового ринку для надання і одержання страхових послуг
Т.А. Ротова [2]	Страховий ринок - система економічних відносин, які становлять сферу діяльності страховиків і перестраховиків у певній країні, групі країн або міжнародному масштабі щодо здійснення відповідних страхових послуг страхувальникам - продажу специфічного товару – «страхове покриття»
	Страховий ринок - форма організації фінансових відносин щодо формування та розподілу страхового фонду для забезпечення страхового захисту фізичних та юридичних осіб
	Страховий ринок - особливе соціально-економічне середовище, визначена форма економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формується попит і пропозиція на нього
С.С. Осадець [3]	Страховий ринок - це сфера економічних відносин, у процесі яких формуються попит і пропозиція на страхові послуги та здійснюється акт їх купівлі-продажу

Страховий ринок має кількісні та якісні характеристики, які дозволяють оцінити тенденції його розвитку. Одним з головних показників є загальна кількість страхових компаній. Слід зазначити, що кількість страхових компаній на страховому ринку України значно скоротилася: за останні 5 років майже вдвічі. Основною причиною скорочення обсягу страховиків стало підвищення вимог нового регулятора ринку до діяльності страхових компаній (з 2021р. регулятором страхового ринку є НБУ). Однак зменшення кількості страховиків позитивно вплинуло на якість ринку страхових послуг України, про що свідчать дані таблиці 2.

Таблиця 2 - Динаміка показників діяльності вітчизняного страхового ринку за 2018-2022 роки, млн.\$

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Премії на одного страховика	3,63	4,3	5,52	6,48	8,12
Активи на одного страховика	7,71	7,09	7,32	8,33	9,78
Договори на одного страховика	562	580	628	717	845

Ділення абсолютного значення результативних показників діяльності на кількість страховиків дає середнє значення страхового ринку України (у

розрахунку на одного страховика). Результати розрахунку середніх значень показують, що в середньому премії на одного страховика, активи на одного страховика та кількість полісів на одного страховика зросли за останні 5 років (див. табл. 2).

Таким чином, страховий ринок України розвивається та вчиться справлятися з різними викликами світового та національного рівня. Особливістю його розвитку за останні роки є різке скорочення кількості страхових компаній, що призвело до підвищення якісних характеристик їх діяльності.

Список літератури:

1. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
2. Ротова Т.А. Страхування : навч. посіб. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 400 с.
3. Страхування: підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. Осадець С.С. Київ: КНЕУ, 2006. 604 с.
4. Самсон Д. М. , Тарасенко І.О. Тенденції розвитку страхового ринку України . *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 11. С. 12-17.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2023_11_4

УДК 368

В. С. ЖУРАВЕЛЬ, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Ю.Б. КАШУБІНА, к.е.н., доц., в.о. декана факультету економіки та управління бізнесом

Криворізький національний університет

СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ

Військові дії на території нашої держави негативно впливають на функціонування та розвиток усіх суб'єктів бізнесу і завдають нищівних руйнувань економіці. Із початком повномасштабного вторгнення в Україну майже всі галузі економіки зіткнулися з новими проблемами. Страховий ринок також не залишився осторонь. Війна завжди супроводжується руйнуванням і збитками, і страхування має служити механізмом компенсації цих втрат. Для забезпечення економічної стійкості країни важливо, щоб страховий ринок продовжував функціонувати нормально, навіть у такий непередбачуваний період. Тому доцільно оцінити зміни, які відбуваються на страховому ринку.

Страхові компанії в Україні стикаються з істотно новими викликами. Окупація територій, руйнування нерухомості та переселення бізнесу призводять до зменшення кількості центрів обслуговування клієнтів. Все це ускладнює процес виплат страхового відшкодування, особливо в разі смерті застрахованих осіб на окупованих територіях.

Проаналізуємо динаміку зміни кількості страхових компаній “life” та “non-life” за період 2021–2023 років в Україні (рис. 1).

З рис. 1 видно, що протягом 2021-2023 рр. спостерігається скорочення кількості страхових компаній “non-life”. Так, у 2022 р. на ринку функціонувало 116 страховиків, що на 27 менше, ніж у 2021 р.

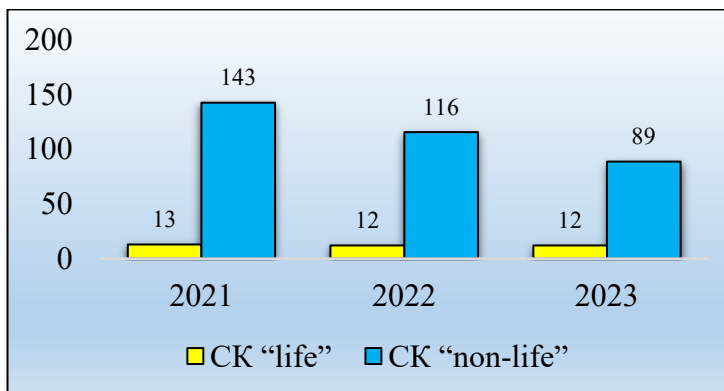

Рисунок 1 - Динаміка кількості страхових компаній в Україні за 2021–2023 рр.

У 2023 р. їх кількість зменшилася до 89 страховиків, що на 27 менше, ніж у 2022 р. Динаміка зміни кількості страхових компаній "life" практично не змінювалася за досліджуваний період.

Однією з причин різкого зниження кількості страхових компаній стала пандемія COVID-19. Потім змінився регулятор страхового ринку, ним став Національний банк України, який підвищив вимоги до діяльності страховиків. Наступний етап «випробування» для національного страхового ринку почався з повномасштабним вторгненням на території України. Але не зважаючи на скорочення чисельності, ті страховики, які продовжують свою діяльність, суттєво нарощують капіталізацію ринку. Про це свідчить динаміка страхових премій та виплат в Україні впродовж 2021–2023 рр. (рис. 2).

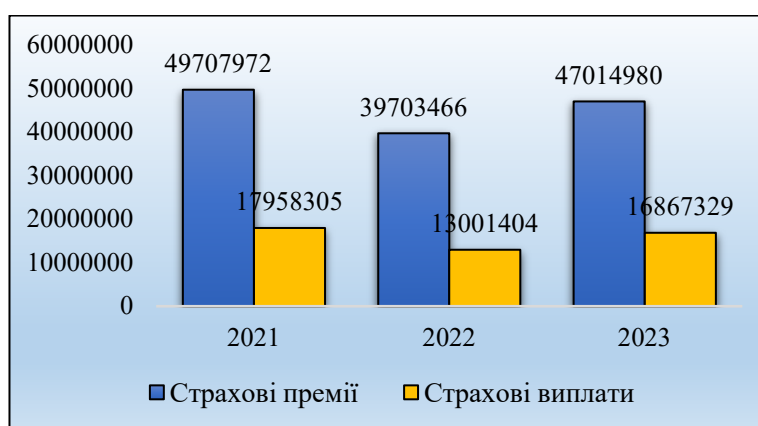

Рисунок 2 - Динаміка страхових премій та страхових виплат в Україні за період 2021-2023 рр., тис. грн.

Як можна побачити з рис. 2, з 2021 по 2023 рік динаміка страхових премій та страхових виплат має неоднозначну тенденцію. Так, у 2022 р. показник

страхових премій становив 39703466 тис. грн, що на 10004506 тис. грн м, або на 20,12% менше ніж у 2021 р. У 2023 р. показник мав тенденцію до зростання на 7311514 тис. грн або 18,4%. У 2022 р. страхові виплати дорівнювали 13001404 тис. грн, що на 4956901 тис. грн або 27,6 % менше, ніж у 2021 р. У 2023 р. показник становив 16867329 тис. грн, що на 3865925 тис. грн або 29,7 % більше, ніж у 2023 р.

Причинами зменшення страхових премій та страхових виплат у 2022 році було повномасштабне вторгнення. В перші місяці війни українцям довелося розраховувати лише на себе. З часом на цю проблему звернула увагу держава. Але програми компенсації запускалися із запізненням, містили численні обмеження і не покривали всіх втрат постраждалих. Через це українцям часто доводилось відновлювати та ремонтувати майно власними коштами. Ситуація змінювалась поступово. Оскільки нерезиденти відмовлялись перестраховувати воєнні ризики, українські страховики почали покривати їх «власними силами» і лише в межах вузьких лімітів – близько 10% від страхової суми. Зокрема, такі ліміти у компаній «ТАС» та «Уніка». Тобто при втраті автомобіля вартістю 3 млн грн. застрахований в звичайних умовах отримує повну виплату, але у випадку пошкодження автомобіля саме уламками ракет чи дронів стандартне КАСКО виплачує лише до 300 тис. грн.

Отже, розвиток ринку страхування в Україні гальмує нестабільна політична й економічна ситуація в країні, недовіра населення до страхових компаній, інфляція, нестійкість національної валюти, відсутність належної турботи держави щодо забезпечення привабливості цього виду діяльності. Але незважаючи на всі виклики, ризики та проблеми, з яким зіткнувся страховий ринок, він все одно демонструє стійкість та поступове відновлення.

УДК

С.В. КАПУЛА, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

М.С. БЄЛКОВ, магістрант кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПРІОРИТЕТНОГО ВИБОРУ ВАРІАНТІВ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЗАЛІЗОРУДНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Особливості функціонування залізорудних підприємств обумовлені необхідністю залучення фінансових ресурсів великого розміру. Особливо це актуальним стає зараз, в умовах кризового стану економіки та обмеженості можливостей фінансування поточних витрат суб'єктів господарювання за рахунок власних коштів. Отже, постає гостра проблема щодо вибору варіантів залучення сторонніх грошей.

В сьогоденні надскладних умовах раніше поширені та популярні варіанти залучення фінансових ресурсів не завжди є актуальними та можливими, а тому перед фінансовими фахівцями постають нові виклики та завдання. Щодо залучення коштів найбільш реальними та можливими на сьогодні є кредити, випуск облігацій та розміщення акцій на фінансових ринках.

Щодо кредиту можна відмітити, що даний варіант отримання фінансових ресурсів є найбільш швидким, але й найбільш дорогим. Тому в умовах тотальної економії його слід застосовувати в надзвичайних обставинах.

Отримання коштів з фінансових (фондових) ринків є більш прийнятним варіантом, однак й більш праце- та часозатратним. Більшість залізорудних підприємств мають акціонерну форму господарювання, що надає можливість виходу на міжнародні ринки фінансових запозичень та отримувати відповідні ресурси.

При обранні форм фінансування між випуском облігацій та продажем акцій слід розглядати кожен конкретну ситуацію окремо. З першого погляду,

безумовно, продаж акцій несе певні ризики можливої втрати контролю на підприємством або, хоча б, ризик неможливості в майбутньому викупити назад акції за прийнятною ціною. Тобто варіант залучення фінансових ресурсів шляхом реалізації частини акцій несе системні ризики володіння підприємством. З іншого боку даний варіант найбільш дешевий для підприємства, оскільки новий співвласник розділяє нарівні всі витрати та складнощі діяльності. Також в сьогоdnішніх умовах варіант продажу акцій варто розглядати за умови реалізації їх сильному партнеру, який допоможе вирішувати певні питання щодо підвищення ефективності господарської діяльності. Тобто новий співвласник гіпотетично може взяти на себе організацію проблемних аспектів діяльності підприємства. За умови наявності у нього відповідного досвіду та ресурсів така співпраця може бути дуже корисною для залізорудного підприємства, а тому варіант залучення коштів шляхом продажу певної частини акцій може бути доцільним та виправданим.

Варіант залучення коштів шляхом реалізації облігацій також слід розглядати як актуальний. Однак для реалізації цього варіанту необхідно вихід на міжнародні ринки запозичень, що вимагає виконання певних міжнародних умов, особливо стосовно фінансової звітності тощо. Більшість вітчизняних залізорудних підприємств на сьогоднішній день вже пройшли великий шлях щодо відповідності міжнародним стандартам власної фінансової звітності, тому в цьому сенсі проблем немає і суб'єкти господарювання можуть працювати над залученням фінансових ресурсів шляхом продажу облігацій. Крім цього, наявність реалізованих облігацій не позбавляє власників контролю над підприємством, а тому з цієї точки зору є більш прийнятним.

В цілому ж, можна зазначити, що комбінація зазначених варіантів залучення фінансових ресурсів для залізорудних підприємств позитивно відобразиться на їх фінансовому стані та ефективності їх діяльності, що в сьогоdnішніх умовах господарювання є важливим та актуальним.

УДК 331.461

С.В. КАПУЛА, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Ю.А. ГЕРАСИМОВ, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Криворізький національний університет

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

В сучасних надскладних умовах функціонування вітчизняної економіки, що обумовлені військовою агресією та комплексом наслідкових негативних економічних явищ, забезпечення кадрового потенціалу підприємств є надважливим та актуальним.

Руйнування існуючих та працюючих систем логістики, виробництва та інших інфраструктурних об'єктів призвело до зниження обсягів виробництва, а в найгіршому варіанті й до його повного зупинення. Також вкрай негативним та тривожним явищем є масова міграція населення як за кордон, так і в інші регіони України. Наслідком цього є негативні явища в кадровому забезпеченні багатьох суб'єктів підприємницької діяльності.

Інфляційні процеси, які цілком закономірно після початку військових дій набрали значних обертів в країні, грають також в негативний бік щодо кадрового потенціалу вітчизняних підприємств через суттєве реальне зменшення заробітних плат працівників. В той же час підвищувати заробітні плати на рівень інфляції для більшості вітчизняних підприємств на сьогодні є неможливим через перераховані вище негативні зовнішні фактори. Одночасно з цим збереження основної частини персоналу є запорукою виживання та розвитку в майбутньому. Тому кожен керівник та власник підприємства повинен на сьогодні приділяти значну увагу даному питанню.

У зв'язку зі зниженням обсягів виробництва в більшості виробників спостерігається вивільнення робочого часу у працівників. Щоб задарма не гаяти

цей час, є доцільним впровадження саме таких освітніх проєктів, які в майбутньому дозволять підвищити кадровий потенціал підприємства. Головним інструментом для реалізації подібної ідеї є впровадження комбінованої системи навчання, при якій буде поєднуватися класичне очне навчання та дистанційне навчання. Безумовно, враховуючи специфіку діяльності конкретного підприємства, таке поєднання буде різним, а в певних випадках, навіть взагалі необхідно використовувати лише дистанційну форму. Дистанційне навчання відрізняється більш індивідуальним характером навчання та передбачає викладення матеріалу через комп'ютерні мережі, залучаючи висококваліфікованих фахівців з власного підприємства, які добре знають специфіку його роботи і сприяють розробці курсів, виступаючи в ролі лекторів і консультантів. Очні зустрічі з групами відбуваються лише при викладанні основного матеріалу, а взагалі працівник навчається самостійно в вільний від роботи час і в разі виникнення питань звертається через відповідну мережу за консультацією до викладача. Важливою особливістю дистанційного навчання є розподіл курсу на окремі розділи (модулі), кожен з яких вимагає обов'язкового контролю отриманих знань шляхом розв'язку тестових, ситуаційних завдань, ділових ігор, тощо. Наприкінці курсу підсумкове модульне завдання, оцінка результатів навчання та прийняття рішення про підвищення рівня кваліфікації [1]. Дистанційне навчання має певні особливості та переваги: доступність навчання широкій аудиторії; розробка та одночасне проведення різноманітних курсів для працівників різних категорій, кваліфікацій і професій, що дозволяє прискорити процес навчання; можливість вільного вибору часу для навчання, що не відриває працівників від виробництва тощо, що допомагає краще і легше його засвоїти; проведення дискусій та тематичних конференцій в мережі, з запрошенням фахівців різного профілю та інше.

Список літератури:

1. Капітула С.В., Капітула Т.С., Хамаїлі Акрам Корпоративний університет на підприємствах малого та середнього бізнесу як елемент їх соціально-економічної безпеки. Колективна монографія «Соціально-економічна безпека підприємництва: сучасний теоретичний дискурс» ДНУЕТ ім. М. Туган-Барановського. Львів. Магнолія 2006. 2019. – пп 4.1. С. 191-199.

УДК 337

С.В. КАПУЛА, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

А.О. КСЕНОФОНТОВА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Криворізький національний університет

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Від точної ідентифікації ризиків і вибору відповідних показників для оцінки економічної стабільності підприємства залежить достовірність оцінки його фінансової безпеки та ефективність прийняття заходів для запобігання можливим загрозам. Поняття "банкрутство" має різні трактування серед науковців. Після розгляду різних визначень можна прийти до висновку, що банкрутство - це неспроможність боржника відновити свою фінансову стабільність та виплатити встановлені фінансові зобов'язання перед кредиторами.

На сьогоднішній день існують як західні, так і вітчизняні моделі прогнозування фінансової неплатоспроможності підприємств.

Розглянемо найбільш відомі серед них. Найширше застосування в західних практиках отримали методики прогнозування ризику банкрутства, розроблені відомими економістами, такими як Альтман, Бівер, Ліс та Таффлер.

1. Методика Альтмана є однією з перших і простих у прогнозуванні банкрутства. Її індекс Z ділить підприємства на дві категорії: ті, які мають високий ризик банкрутства, і ті, що є фінансово стійкими. Цей індекс враховує декілька показників, які відображають економічний стан підприємства і його результати.

2. Модель Ліса враховує такі результати діяльності, як ліквідність, рентабельність і фінансова незалежність організації.

3. Метод Спрінгейта передбачає розробку інтегрального показника, за допомогою якого проводиться оцінка ймовірності визнання підприємства банкрутом. У процесі створення цієї моделі з 19 фінансових коефіцієнтів в остаточному варіанті залишилося тільки 4, і точність цієї моделі досить висока, більше 90%.

Використання зарубіжних багатofакторних методик оцінки потенційного банкрутства в Україні стикається з труднощами через необхідність їх адаптації до місцевих умов бізнесу. Це передбачає конкретизацію критичних значень відповідних показників для кожної галузі, що потребує обробки великої кількості наявних статистичних даних. Таким чином, без проведення глибоких наукових досліджень у цьому напрямі не обійтися. Крім того, використання подібних методик на рівні конкретного підприємства вимагатиме залучення висококваліфікованих фінансових аналітиків, що призведе до збільшення витрат на процес діагностики фінансової стійкості і підвищення ймовірності банкрутства.

З метою досягнення більшої об'єктивності, необхідно використовувати зарубіжні моделі та методики для прогнозування ризику фінансового кризу на національних підприємствах. Для цього:

1) рекомендується враховувати якісні та кількісні показники, що вказують на потенційну загрозу банкрутства, під час аналізу;

2) важливо враховувати специфіку економічних циклів у конкретній галузі при визначенні ознак кризових явищ на підприємстві;

3) слід узагальнити міжнародний досвід у розробці методичних засобів для діагностики потенційного банкрутства та максимально адаптувати їх до умов діяльності та інформаційного забезпечення вітчизняних підприємств;

4) рекомендується застосовувати комплексний інтегральний підхід до оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, що стикаються з фінансовими труднощами у своїй діяльності.

Після аналізу вищезазначених методів прогнозування можна зробити висновок: проблема передбачення банкрутства з метою виявлення та

фінансового відновлення неплатоспроможних підприємств у вітчизняній літературі розвинута недостатньо повно. Недолік вітчизняного теоретичного досвіду компенсується широким застосуванням концептуальних підходів західної науки. Економічна думка Заходу безсумнівно досягла серйозних результатів у відповідній сфері. Однак використання цих методик в Україні надзвичайно ускладнене через їх розробку в країнах з ринковими економіками, відмінними від української. Слід зазначити також відсутність достатньої кількості статистичних даних для розробки багатфакторної моделі передбачення банкрутства підприємств в українських умовах та необхідність системного підходу до проблем платоспроможності підприємств. Вибір конкретних методик може бути обумовлений особливостями галузі, в якій діє підприємство. Більше того, навіть самі методики можуть і повинні піддаватися корекції з урахуванням специфіки галузей. Необхідно розробити універсальну методику передбачення банкрутства, яка буде орієнтована на різні види криз. Вона також повинна легко адаптуватися до особливостей галузі, в якій діє підприємство.

Список літератури:

1. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посіб-ник. — К.: КНЕУ, 2000. — 412 с.
2. Правове регулювання банкрутства: Підручник / За ред. Л.С. Сміяна. – К.: КНТ, 2009. –464 с.
3. Санація підприємств : монографія / О. В. Крехівський, В. О. Монаков, І. В. Черевань, В. Г. Чирков; Держ. п-во "Держ. ін-т комплексних техн.-економ. досліджень"; Ялтинський ун-т менеджменту. – К. : Фенікс, 2009. – 202 с
4. Марусяк Н. Л., Пильнюк Д. О. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки.

УДК 368:004.8

Ю.Б. КАШУБИНА, к.е.н., доц., в.о. декана факультету економіки та управління бізнесом

Р.А. КЛІМЧЕНКО, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Криворізький національний університет

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

Сучасні технології, як вагомий результат науково-технічного прогресу, істотно перетворюють як економіку країни, так і суспільство в цілому. Страхіві компанії, щоб залишатися конкурентоспроможними, змушені трансформуватися під впливом новітніх технологій, методів комунікації, інновацій та моделей поведінки споживачів. Впровадження інформаційних технологій у цій сфері стає актуальною темою дослідження, адже успішна інтеграція цифрових рішень може значно вплинути на ефективність роботи страхової компанії. Цифрові технології в страхуванні забезпечують безпеку даних, оптимізацію процесів, покращують обслуговування клієнтів, підвищують конкурентоспроможність та фінансові показники діяльності страхових компаній.

Цифрова трансформація страхового ринку спрямована на задоволення потреб клієнтів, підвищення ефективності та зниження витрат страховиків. Використання штучного інтелекту дозволяє надавати підтримку клієнтам на всіх етапах страхування, а чат-боти забезпечують зв'язок з клієнтами цілодобово. Цифровізація поліпшує обслуговування клієнтів, скорочує час оформлення документів та спрощує комунікацію.

Штучний інтелект може швидко виконувати рутинні завдання, обробляти великі обсяги даних, а чат-боти забезпечують індивідуальне обслуговування. Аналіз користувачів допомагає налаштувати комунікацію, покращуючи страхування, тому впровадження сучасних технологій підвищує стандарти страхових послуг та доступність для страхувальників.

Діджиталізація в страхуванні означає впровадження нових технологій та даних у бізнес-процеси страхової організації. Вона відкриває нові можливості для учасників ринку страхових послуг, допомагаючи страховим організаціям знизити витрати через впровадження сервісу онлайн-страхування. Це дозволяє страховикам скоротити витрати за рахунок прямого продажу страхових продуктів без залучення посередників. Впровадження сучасних технологій в страхуванні також забезпечує зручність, економічну ефективність та безпеку, а також мінімізує ймовірність шахрайства та посилює безпеку страхових операцій.

Штучний інтелект широко використовується у страховій сфері для оптимізації процесів та поліпшення обслуговування. Слід зазначити, що різниця в розвитку цифрового перетворення страхування в світі та в Україні є значною. Україна залишається на початковому етапі використання ШІ в цій галузі. Однак у світовій практиці страхування популярними є такі технології, як машинне навчання та штучний інтелект, інтернет речей, чат-боти та блокчейн, які застосовуються приблизно у 20%, 12%, 10%, 4% відповідно. Штучний інтелект застосовується в страхуванні для оцінки ризиків та тарифікації, автоматизації укладання полісів, врегулювання збитків, поліпшення клієнтського сервісу та боротьби з шахрайством. Впровадження ШІ в страховий сектор створює виклики, такі як кіберзагрози та фінансовий тиск, але також приносить переваги в ефективності обробки даних, точності оцінки ризиків та адаптивності до змін.

[1]

Для клієнтів переваги діджиталізації полягають у спрощеній процедурі купівлі страхових продуктів та відсутності необхідності звертатися до офісу компанії. Страховик економить на комісії агента, що призводить до зменшення розмірів страхових внесків для клієнтів.

Проблеми діджиталізації страхового бізнесу в Україні включають високі витрати на ІТ, потребу в перепідготовці працівників, забезпечення безпеки даних та потребу в реструктуризації бізнес-процесів. Введення інновацій допоможе страховій компанії підвищити рентабельність в короткостроковій перспективі. У довгостроковій перспективі інноваційні страхові продукти та послуги захисту

забезпечать конкурентні переваги, особливо в контексті зростання попиту на кіберзахист. Українські страхові компанії активно переходять до цифрових послуг, включаючи електронне страхування та технологію блокчейн [2].

Таким чином, використання сучасних технологій, включаючи штучний інтелект, чат-боти тощо, значно впливає на страхову сферу, сприяючи трансформації традиційного страхового ринку. Страховий сектор України активно розвивається в напрямку діджиталізації, збільшуючи кількість онлайн-продуктів, розробляючи послуги дистанційного врегулювання збитків та впроваджуючи мобільні додатки, що сприяє підвищенню ефективності діяльності страхової діяльності.

Список літератури:

1. Татаринцева Ю. Л., Строков Є. М. Сучасні інформаційні технології у страхуванні: аналіз переваг і недоліків. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут". 2023. № 5. С. 80–83. URL: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.5.80>.
2. Прокопчук О. Т., Улянич Ю. В., Мирошніченко М. М. Цифрова трансформація страхового ринку України. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2022. Т. 2, № 101. С. 152–164. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-8240-2022-101-2-152-164>.
3. Самошкіна І. Д. Розвиток діджиталізації страхового ринку України. Економіка та суспільство. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-52>.

УДК657.37

КОВЕРЗА В.С., к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту та фінансів
Маріупольський державний університет (м. Київ)

ІНТЕГРОВАНА СИСТЕМА ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Проведений аналіз теоретичних робіт та узагальнення емпіричних досліджень провідних професійних облікових організації довів, що підприємства, які стоять перед викликами четвертої промислової революції, повинні змінити не тільки свої бізнес-процеси, але і спосіб свого стратегічного мислення. Подібна зміна стратегічного мислення потребує належної інформаційно-аналітичної підтримки, яка може бути отримана від системи бухгалтерського обліку [1].

Таким чином дослідження [2] лише декларує можливі напрямки розвитку облікового процесу, але не надає належних методичних рекомендації щодо реалізації таких напрямків.

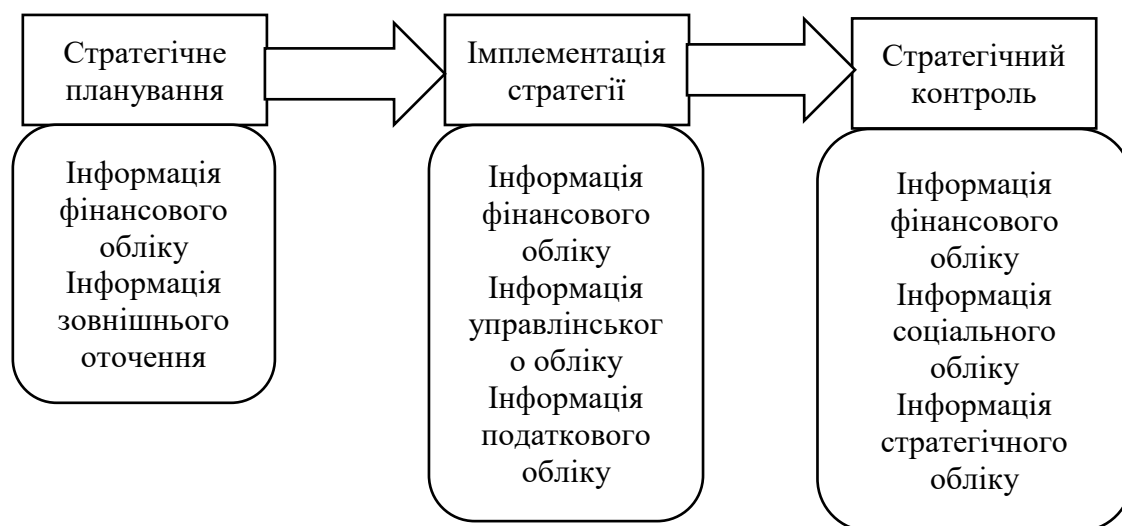

Рис. 1 – Значення обліку в процесі стратегічного управління

Головним завданням організації обліку при цьому є забезпечення інформаційного наповнення наведених на рис. 1 складових стратегічного процесу. Отже, визначаючи місце бухгалтерського обліку та контролю в системі управління підприємством слід враховувати наявність розбіжностей в інформаційних потребах оперативного та стратегічного менеджменту. На основі

досліджених результатів зроблено відокремлення означених на рис. 2 етапів стратегічного процесу, кожен з яких формує власні запити щодо облікової інформації.

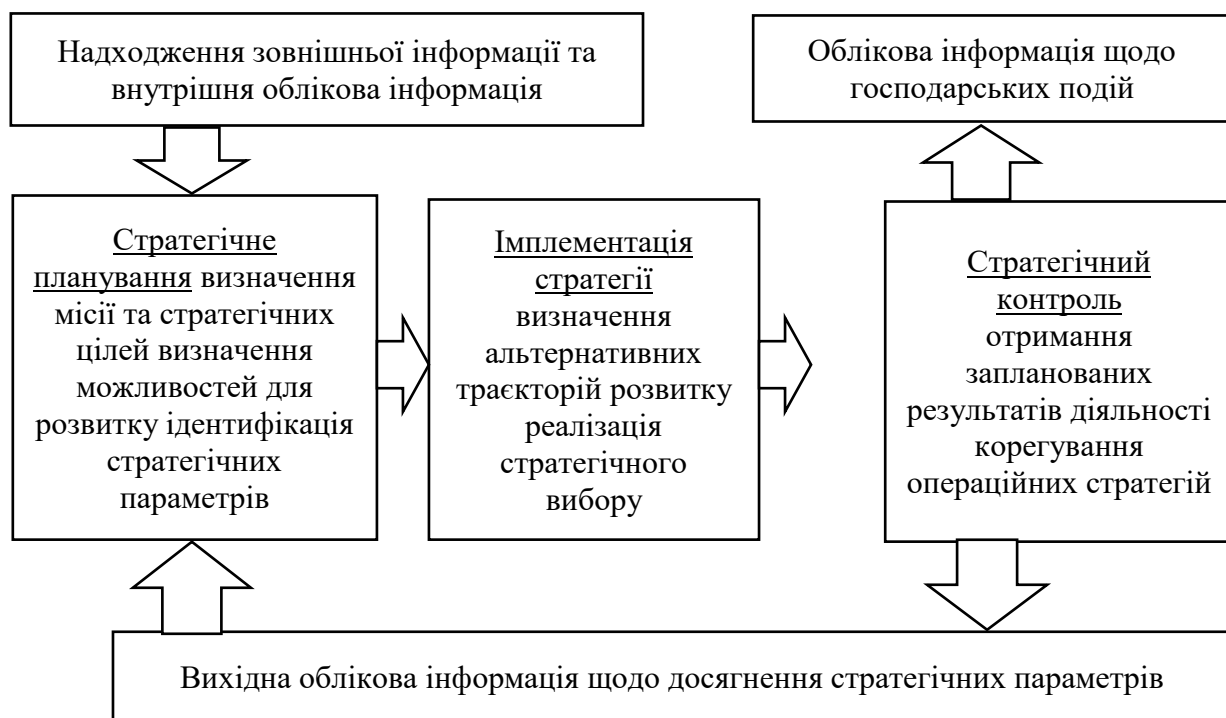

Рис. 2 Взаємозв'язок між системою формування обліково-аналітичної інформації та процесом стратегічного управління

Саме обліково-аналітична інформація складає базис розробки стратегічного плану та виступає ключовим елементом забезпечення його реалізації через виокремлення та відстеження ключових індикаторів ефективності діяльності підприємства.

Ф. Удех (F. Udeh) та А. Олайеми (A. Olayemi) [3] наголошують на потребі підвищення інноваційності управлінського обліку за для підтримки активного стилю управління підприємством. На їх погляд облікова інформаційна система виступає «комплексом взаємопов'язаних елементів, які збирають, обробляють, зберігають та розповсюджують інформацію для підтримки прийняття рішень». Хоча таке тлумачення значною мірою корелює з визначенням бухгалтерського обліку в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4], але все ж таки прийняття рішень в сучасних умовах потребує значно більшої кількості відомостей, ніж зафіксовано на рахунках фінансового обліку.

Відповідно й вимогою до організації обліку та його інформаційно-програмної підтримки має бути врахування зазначеної невідповідності.

Таким чином при незмінності загального розуміння змісту поняття «організація обліку», змістовне наповнення, методи та інструментарій організаційного процесу значно зміняться під впливом цифровізації економіки. Залежно від змін запитів користувачів, поява нових вимог до облікової інформації поступово перетворює теорію та методологію обліку. З огляду на це, ІСОК слід будувати на основі використання методологічних інструментів, які дозволять ідентифікувати та надавати параметри об'єктам зовнішнього оточення, а також обробляти та представляти інформацію про стан і динаміку таких об'єктів користувачам для вироблення стратегічних управлінських рішень.

Список літератури

1. Халліфах А. М. Організація обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства: дис. д – ра філософії: 071 / Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків, 2020. 344 с.
2. Management Accounting in Support of the Strategic Management Process: URL: https://www.cimaglobal.com/Research--Insight/Management-accounting-in_support-of-the-strategic-management-process / (Last accessed: 20.04.2024)
3. Udeh F., Olayemi A. A. Accounting information system as aids to managerial performances. Scientific Research Journal (SCIRJ). 2016. Vol. IV, № X. P. 1–7.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1996 р. № 966-XIV (зі змінами та доповненнями): URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 21.04.2024)

УДК 336.717

С.С. КОЖИНОВ, Л. БАБАЄВА, здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Р.В. КОРОЛЕНКО, к.е.н., доц., зав каф. фінансів, суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Світова економіка зазнає змін, які істотно впливають на зміст банківської діяльності. Особливості банківської діяльності відрізняють комерційні банки як суб'єктів ринкових відносин як від виробничих компаній, так і від фінансових установ. Якщо ми розглядаємо банківську установу як промислову компанію, орієнтовану на прибуток, концепція її продукції повинна відповідати, як загально визнаним поняттям товарів і послуг, так і враховувати особливості банківської діяльності. Ці особливості включають поділ банківських продуктів на банківські послуги та операції

Досліджуючи економічну природу банківських послуг, слід зазначити високу невідповідність тлумачень цієї економічної категорії. Перекладні західні джерела банківського менеджменту, як правило, ототожнюють поняття банківська операція (banking operation) та банківська послуга (banking service), що пов'язане певним чином із недосконалістю перекладу. Більшість фінансистів вважають, що банківська послуга – це форма задоволення потреб (стосовно кредитних, розрахункових та касових послуг, гарантій, купівлі-продажу та збереження цінних паперів, іноземних валют, дорогоцінних металів тощо) клієнтів у послугах банку.

Тому вітчизняні фінансисти описують банківські послуги як ряд банківських операцій. Іноземні вчені, у свою чергу, дивляться на банківські операції з точки зору видів банківських послуг. Зведемо тлумачення понять банківської послуги у літературі до наступного (таблиця 1).

Таблиця 1 - Результати змістовного тлумачення банківських послуг у окремих наукових джерелах

Автор	Визначення
Дзюблюк О. В.	Банківська послуга - це економічні відносини між виконавцем та споживачем при виконанні першим певних дій в інтересах останнього для задоволення його конкретних потреб у сфері грошового обігу та кредитування [1]
Масленніков Ю.С.	«Банківські послуги» є результатом виконання «банківських операцій», це кінцевий етап задоволення клієнтських потреб. А «банківський продукт» є не що інше, як конкретний прояв «банківської послуги». Свого роду матеріалізація абстракції, той чи інший метод, спосіб надання послуги [2]
Перепечай Н. М	Банківська послуга визначається як результат комплексної діяльності банку, який становить економічні блага для задоволення певних потреб людини при проведенні банківських операцій. Специфіка банківської послуги полягає в тому, що потреба клієнта є первинною, а надання послуги може виконуватися без участі клієнта за допомогою певних банківських технологій із дотриманням стандартів у межах діючого законодавства [3]
Снігурська Л. П.	Банківські послуги — це комплекс упорядкованих дій банку, пов'язаних з обслуговуванням клієнтів, у процесі яких створюється додана вартість працівниками банку без додаткового відчуження накопиченої вартості, без посилення ризику втрати активів [4]

Також встановлено, що з кожним роком все більшої популярності набирає дистанційне банківське обслуговування, оскільки це зручно, просто та безпечно. Тобто, ринок банківських послуг не стоїть на місці і постійно розвивається за допомогою впровадження новітніх фінансових технологій в банківській сфері.

Список літератури

1. Дзюблюк О.В. До питання про суть комерційного банку і специфіку банківського продукту. Вісник Національного банку України. 2019. № 6. С. 82 - 90.
2. Є.І. Масленніков, А.А. Чкан. Дослідження розвитку ринку фінансових послуг України. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2012. № 2 (3). С. 105-110
3. Перепечай Н.М. Перспективи розвитку ринку нетрадиційних банківських послуг. Фінанси України. 2009. № 3. С. 133–139.
4. Снігурська Л.П. Банківські операції та послуги. Київ: МАУП, 2006. 456 с.

УДК 336.71

С.М. КОРОЛЕНКО, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

К.О. ВЕРБИЦЬКА, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Криворізький національний університет

ОСНОВНІ АСПЕКТИ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

На сьогоднішній день для фінансової, банківської системи України період фінансово-економічної кризи є дуже загрозливим. Основою економічної стабільності України, а також і фінансової стабільності банківської системи на сучасному етапі є ефективна кредитна політика банку.

Розробка ефективної кредитної політики банку є запорукою отримання ним прибутків, забезпечення стабільності, рентабельності, ліквідності та фінансово-економічного розвитку його діяльності.

На наш погляд основна мета кредитної політики, а саме досягнення комерційного зростання діяльності банку, містить у своєму складі такі основні напрями: управління кредитною діяльністю банку; формування раціонального кредитного портфелю; організація кредитного процесу.

Кредитна політика повинна бути направлена на визначення основних пріоритетів розвитку банку, охоплювати найважливіші елементи, принципи організації кредитної роботи в банку, сприяти здійсненню ефективної кредитної діяльності у сфері активних операцій банку, а саме у кредитуванні. Ефективне кредитування – це одне з найважливіших і найактуальніших завдань фінансової і банківської системи України [1,2].

Кредитування господарських суб'єктів є однією з пріоритетних функцій банків як спеціалізованих кредитних установ. Процес банківського кредитування можна охарактеризувати як комплекс дій, пов'язаних з оформленням, видачею, обслуговуванням і погашенням кредиту. Проте, щоб позичальник одержав

кредит, банк повинен вирішити багато питань. Усі ці питання можна умовно поділити на етапи процесу банківського кредитування. На кожному етапі, на нашу думку, банк одержує вичерпну фінансову характеристику щодо позичальника.

Кожен з етапів банківського кредитування важливий, але сутність основного етапу проявляється в розробці умов кредитного договору, прийняття рішення щодо видачі клієнту кредиту, враховуючи пропозиції і зауваження всіх служб банку.

Ефективність кредитної діяльності комерційного банку безпосередньо залежить від того, наскільки якісно здійснена структуризація процесу банківського кредитування, наскільки чітко визначені завдання основних етапів цього процесу. Процес кредитування, здійснюваний комерційними банками, досить складний і вимагає добре розробленої правової основи.

В останній час у вітчизняній банківській практиці спостерігається уповільнення темпів розвитку кредитування. Ситуація, що склалася в економіці, а саме: втрата більше 15% активів і пасивів банків; падіння платоспроможності позичальників; масове скорочення персоналу; серії дефолтів фінансових установ тощо, призвела до значного відпливу коштів і погіршення якості кредитних портфелів.

Також слід відмітити, що тривалий час переважає короткострокове кредитування, а частка середньо – і особливо довгострокових кредитів є досить низькою. Кредит здебільшого використовується для покриття дефіциту оборотного капіталу і мало впливає на здійснення структурних зрушень, впровадження інновацій, конкурентоспроможності продукції. Тому, одним з основних завдань банківської системи є створення сприятливих умов для удосконалення системи банківського кредитування, а саме направлення ефективної кредитної політики в цьому аспекті [3,4].

Таким чином, якісна та ефективна кредитна політика банку дозволяє підтримувати показники своєї діяльності на належному рівні, зміцнювати фінансову стійкість, вчасно реагувати на негативні зміни показників

кредитування та обмежувати обсяги кредитування, а також визначати найбільш вигідну для банківської установи тактику діяльності.

Основними пріоритетами при формуванні кредитної політики для банків України повинні бути прибутковість діяльності, надання якісних кредитів, оптимальне збільшення кредитного портфелю, ефективна організація кредитного процесу. Дотримання зазначених пріоритетів сприяє підвищенню рівня фінансової стабільності банку.

З вище сказаного можемо зробити висновок: кредитна політика являє собою систему заходів у сфері кредитування клієнтів та визначених механізмів здійснення кредитних операцій у межах загальної стратегії банку.

Список літератури:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000, № 2121-III. URL: [zakononline.com.ua>documents>show](http://zakononline.com.ua/documents/show).
2. Короленко С.М., Козаченко О.В. Особливості управління пасивами комерційного банку. *Економіка і фінанси*. Дніпропетровськ. 2014. № 3. С. 60-64.
3. Прасолова С.П., Вовченко О.С. Банківські операції. К.: ЦНЛ, 2017. 517 с.
4. Чайка Т.О. Банківське кредитування: курс лекцій. Миколаїв, 2014. 47 с.

УДК 330.341.1

Н.В. КРАВЧУК, завідувач відділення «Транспортної інфраструктури»

О.С. ФЕДОРОВА, викладач відділення «Транспортної інфраструктури»

І.С. КОВАЛЬЧУК, здобувач першого (бакалавського рівня) вищої освіти спеціальності «Менеджмент»

ВСП «Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Кадровий потенціал підприємства в загальному визначається як сукупність кадрів, які є доступними організації для досягнення своїх цілей та виконання певних завдань. Він включає в себе працівників, їх знання, досвід, навички, таланти, компетенцій, які підтримують стабільний розвиток та функціонування підприємства.

Кадровий потенціал є найважливішим ресурсом для будь-якого підприємства чи організації. Він впливає на його конкурентоспроможність, здатність до інноваційного розвитку та вирішення проблем, а також на якість виконання роботи.

Погляди на сутність поняття «кадровий потенціал»:

1. Краснокутська Н. С. – «Сукупність здібностей і можливостей працівників, які можуть бути використані для досягнення цілей організації.»;
2. Іваницька С. Б. – «Здатність персоналу генерувати нові ідеї, створювати нову продукцію, його освітній, кваліфікаційний рівень, психофізіологічні характеристики та мотиваційний потенціал.»;
3. Ковальська А. І. – «Трудові ресурси підприємства, які здатні забезпечувати досягнення цілей довгострокового розвитку.»;
4. Довбенко В.І., Мельник В.М – «Тимчасові вільні або резервні трудові місця, які потенційно можуть бути зайняті фахівцями в результаті їх розвитку і навчання»;

Використання кадрового потенціалу може мати свої особливості в залежності від конкретної сфери діяльності. У різних сферах, таких як технології,

медицина, освіта, фінанси та виробництво, важливо мати кваліфікованих і обізнаних працівників, які можуть добре виконувати свою роботу. Їм потрібно продовжувати вчитися та адаптуватися до нового у своїй сфері. Наприклад, у галузі техніки спеціалісти повинні знати багато про техніку та вміти швидко вивчати нові інструменти. У медицині працівники повинні бути обізнаними, уважними та вміти спілкуватися з пацієнтами. У сфері освіти якість кадрового потенціалу визначається здатністю ефективно розвивати навички учнів або студентів. Кадровий потенціал банківської сфери оцінюється за рівнем знань спеціалістів, які повинні забезпечувати управління фінансами та ризиками. А на виробництві працівники повинні володіти навичками роботи з технікою та працювати разом як команда для вирішення проблем швидко та ефективно.

Кожен вид діяльності має свої особливі вимоги до працівників, тобто кадрового потенціалу підприємства. Але в загальному важлива наявність високо кваліфікованих працівників, які добре знають свою роботу, мають потрібні навички для її виконання, здатні до постійного навчання та адаптації до змін в своїй галузі.

Список літератури:

1. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібн. К.: КНЕУ, 2003.504 с.
2. С. Б. Іваницька, Н. В. Анісова, А. О. Петрова кадровий потенціал підприємства: фактори формування та використання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2405>
3. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/73.pdf
4. Довбенко В.І. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / В.І. Довбенко, В.М. Мельник. – 2-е вид., випр. і доп. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 232 с.

УДК 366.

О.М. ЩЕНКО, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Електронні комунікації та радіотехніка»

Національний авіаційний університет

Л.Ф. ЩЕНКО, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядаючи інновації як крок в майбутнє, потрібно розглядати стратегію сталого розвитку, адже збереження ресурсів – основна мета діяльності кожного підприємства. Теперішня непередбачуваність економічної ситуації в світі позначається на діяльності сучасних підприємств та потребує впровадження сучасних технологій для достатнього розвитку підприємств при сьогоднішніх умовах ринкової конкуренції.

Актуальність теми дослідження управління інноваційною діяльністю підприємств пов'язується з встановленням кращих умов функціонування підприємств за рахунок раціонального управління та збереження навколишнього середовища для нових поколінь. Досі лишається відкритим питання про поняття та методи управління інноваціями на підприємстві, адже підприємства, як показали дослідження, до 90% повинні самостійно як фінансувати так і реалізовувати інновації, що є дуже проблематичним для українських підприємств.

Тому, авторами розглянуто краудфандингові платформи як місце для залучення інвестицій для стартапів, та залучення коштів в сферу інноваційної діяльності підприємств.

УДК 657.411

М.М. МАМЕДОВ, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності “Фінанси, банківська справа та страхування”

Р.В. КОРОЛЕНКО, к.е.н., доц., зав каф. фінансів, суб’єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ СУБ’ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Будь-який суб’єкт господарювання, який веде професійну або комерційну діяльність повинен мати кошти, що представляють собою сукупність матеріальних цінностей і грошей, вкладень та витрат для здійснення діяльності.

В загальному розумінні поняття капітал функціонує в трьох формах:

1. Фінансовий або матеріальний капітал. Він створює умови для подальшої співпраці працівників та засобів виробництва.

2. Виробничий капітал – виконує функції розширення та нарощування капіталу.

3. Торговий капітал – функцією якого є перетворення товарів і послуг на кошти для подальшої підтримки та розвитку підприємства або компанії.

Саме власному капіталу належить найважливіша роль у створенні, асекурація умов та функціонування підприємства. Основою класифікаційного поділу теми даної роботи можна називати як розподіл на вкладений та нагромаджений (накопичений) капітал.

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого суб’єкта господарювання. Його величина – це найважливіший показник, оскільки він визначає ступінь незалежності та впливу його власників на діяльність та розвиток підприємства; відображає відповідальність власників за користування позиковими грошима для інвесторів, страхових компаній і усіх інших користувачів, є захистом для кредиторів від втрати вкладених коштів; при тимчасових збитках саме наявність достатнього

обсягу власного капіталу дозволяє їх перекрити за рахунок власних коштів, без додаткового звертання до кредиторів.

Аналіз власного капіталу представляє собою безперервний процес накопичення, використання та оптимізації звітності та бухгалтерського обліку з метою оцінки фінансового стану підприємства, визначення темпів розвитку виробництва та розширення своєї виробничої діяльності, а також для раціонального використання та прогнозу розвитку суб'єкта господарювання на ринку капіталу. Коефіцієнтний аналіз містить наступні показники:

- коефіцієнт фінансової незалежності, що відображає частину власного капіталу у загальній сумі капіталу суб'єкта господарювання;

- коефіцієнт фінансової стійкості, що характеризує можливість підприємства працювати та розвиватися, та додатково гарантувати кредитоспроможність, незалежність від зовнішніх чинників, а також мати інвестиційний потенціал;

- коефіцієнт фінансового ризику, який показує співвідношення залученого та власного капіталу, і додатково дає характеристику кількісної різниці цих понять;

- коефіцієнт маневрування, котрий визначає обсяг вкладених ресурсів в оборотні активи.

Для відкриття нового суб'єкта господарювання потрібно добре підготуватися та насамперед вивчити основи фінансової справи. Поняття власного капіталу на початковому етапі має ключову роль, тому для ефективної роботи і подальшого розвитку потрібно спочатку наростити грошові ресурси та за можливістю заручитися підтримкою інвесторів або кредиторів. Адже в умовах швидкозростаючого ринкового середовища, потрібно бути захищеним від зовнішніх чинників та мати гарантію на подальший розвиток та розширення масштабів суб'єкта господарювання.

УДК 366

Д. МЕРВА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Л.Ф. ІЩЕНКО, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

ВІДМІННОСТІ В КОРПОРАТИВНІЙ КУЛЬТУРІ АТ «ПРИВАТБАНК» ТА СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Корпоративна культура – це система цінностей, норм та правил поведінки, які підтримуються як кожним окремим працівником, так і підприємством в цілому, так як впливає на всі аспекти роботи, від прийняття рішень до спілкування з клієнтами. У цій роботі ми проведемо дослідження відмінності в корпоративній культурі банку та страхової компанії.

У сучасному світі, що характеризується динамічним розвитком економіки, глобалізацією та загостренням конкуренції, оцінка якості робочого потенціалу персоналу стає ключовим завданням для підприємств. У цьому контексті важливе значення набуває корпоративна культура, яка визначає пізнавальні процеси та сприяє всебічному розвитку працівників.

Питанням корпоративної культури приділяли значну увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Серед них можна виділити таких авторів, як:

- 1) Едгар Шейн [1]: американський психолог, який розробив модель трьох рівнів корпоративної культури «Артефакти»: Це зовнішні вияви корпоративної культури, такі як символи, обряди, формальна структура організації, мовлення, одяг тощо.
- 2) Вараксіна О.В., Шульга В.Ю. [2]: українські вчені, що досліджували особливості корпоративної культури в Україні для розвитку сучасного бізнес-середовища;
- 3) Замковий О., Котенко Т. [3]: розглядали особливості корпоративної культури за принципом розвитку FinTech-індустрії як визначальну рису сучасного етапу розвитку банківського сектору економіки.

Про те, незважаючи на різноманітність наукових робіт в питанні дослідження корпоративної культури особливого дослідження потребує практичне застосування даного поняття в різних аспектах фінансової діяльності. Тому метою даного дослідження є ретельне вивчення та аналіз відмінностей в корпоративній культурі АТ КБ «ПриватБанк» та страхової компанії адже корпоративна культура значно впливає на результативність та стратегічні цілі підприємства.

Оскільки АТ «ПриватБанк» та страхова компанія представляють собою різні галузі фінансового сектору, очікується, що їхня корпоративна культура буде відрізнятися у різних аспектах. Дослідження спрямоване на виявлення цих відмінностей та з'ясування їхнього впливу на різні аспекти діяльності, такі як стиль керівництва, комунікація, сприйняття цінностей та місії компанії працівниками, ступінь інноваційності та адаптивності до змін на ринку.

Аналіз корпоративної культури цих двох організацій дозволить краще зрозуміти їхні внутрішні процеси, ідентифікувати сильні та слабкі сторони, а також запропонувати рекомендації щодо оптимізації культурних аспектів для підвищення ефективності та конкурентоспроможності обох компаній. Аналіз ринку страхових послуг показав, що найбільшими є наступні компанії: ARX, ТАС СГ, Арсенал Страхування [4].

На основі огляду літературних джерел та власних спостережень можна виділити наступні відмінності в корпоративній культурі АТ КБ «ПриватБанк» та страхової компанії ARX:

1)Цілі та цінності:

АТ КБ «ПриватБанк» орієнтований на максимізацію прибутку та фінансовий успіх. В центрі його діяльності зазвичай стоїть досягнення фінансових цілей та забезпечення прибутковості.

Страхова компанії, натомість, зазвичай акцентує увагу на довгостроковій стабільності та безпеці, тому її корпоративна культура може бути спрямована на забезпечення фінансової стійкості та відшкодування ризиків для клієнтів.

2)Структура: АТ КБ «ПриватБанк» зазвичай має централізовану структуру управління, тому рішення та контроль за діяльністю можуть прийматися зверху вниз, і керівництво зазвичай має значний рівень контролю.

У страхових компаніях частіше можна зустріти децентралізовану структуру, де більше ваги приділяється локальному управлінню та прийняттю рішень на рівні підрозділів чи філій.

3) Система винагород: В АТ КБ «ПриватБанк» можна спостерігати використання системи винагород, орієнтованої на результати, тому винагорода часто пов'язана з фінансовими показниками та досягненнями бізнес-цілей.

У страхових компаніях більший акцент може бути зроблений на систему винагород, орієнтовану на стабільність та тривалість роботи, а також на забезпечення високого рівня обслуговування клієнтів.

4) Спілкування: АТ КБ «ПриватБанк» може використовувати неформальний стиль спілкування, що сприяє відкритості та інформаційній прозорості всередині організації.

У страхових компаніях можна спостерігати більш формальний стиль спілкування, який може бути пов'язаний з виконанням регуляторних вимог та стандартів, а також з особливостями роботи з клієнтами.

Отже, корпоративна культура АТ «ПриватБанк» та страхової компанії має ряд суттєвих відмінностей. Ці відмінності обумовлюються різницею в цілях, цінностях, структурі, системі винагород та стилі спілкування.

Список літератури:

1. Шейн Е. Артефакти [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1276/1230>
2. Вараксіна О.В., Шульга В.Ю. Роль корпоративної культури в сучасному бізнес-середовищі [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://nauka-online.com/wp-content/uploads/2021/01/Zinyuk.pdf>
3. Замковий, О., Котенко, Т. FINTECH трансформації та їх вплив на сталість розвитку фінансових ринків [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://forinsurer.com/ratings/nonlife>
4. Грибан В. М. Механізм функціонування ринку страхових послуг : кваліфікаційна робота : спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Поліський нац. ун-т, каф. фінансів і кредиту ; наук. кер. Віленчук О. М. – Житомир, 2022. – 44 с.

УДК 336-047.64

С. НУТОВЦЕВА, здобувач першого (бакалаврського) рівня

Р.В. КОРОЛЕНКО, к.е.н., доц., зав каф. фінансів, суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Фінансовий контроль є необхідною складовою економіки кожної країни, оскільки спрямований на забезпечення дотримання законності та запобігання фінансовим порушенням. Без належно організованої системи контролю над виробництвом, розподілом і перерозподілом грошових коштів та інших аспектів суспільного життя в державі, її нормальне функціонування та розвиток стають неможливими.

Державний фінансовий контроль, подібно до будь-якої науки, має свій предмет. Предметом державного фінансового контролю аналіз та регулювання розпорядчої та фінансово-господарської діяльності суб'єктів контролю в частині управління, володіння, використання та розпорядження коштами та активами, що належать або мають належати державі, у тому числі виконання зобов'язань з оподаткування, зборів та сплати в бюджет [1].

Тему фінансового контролю активно досліджували такі відомі економісти, як Кириленко О. П., Давидов Г. М., що розглядають його як один із елементів управління фінансами. Василик О. Д. визначив фінансовий контроль як функцію управління, що включає спостереження та перевірку діяльності об'єкта управління з метою оцінки прийнятих рішень та їх результатів.

За визначенням Хімічева Н. І., фінансовий контроль - це контроль за законністю та доцільністю дій у галузі утворення, розподілу та використання грошових фондів з метою ефективного соціально-економічного розвитку держави та її регіонів [2].

Отже, фінансовий контроль - це фінансова-правова діяльність органів,

спрямована на регулювання порядку, формування та здійснення контролю за законністю та ефективністю, розподілу і використанням грошових фондів.

У своїй роботі органи державного фінансового контролю керується Конституцією України, Бюджетним кодексом України, іншими законодавчими актами, а також актами Президента України та розпорядженнями Кабінету Міністрів України. Орган державного фінансового контролю, який відповідає за реалізацію державної політики у сфері фінансового контролю, здійснюється центральним органом виконавчої влади, уповноваженим Кабінетом Міністрів України. Цей орган відповідає за проведення державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки закупівель та моніторингу цих процесів. Порядок здійснення цих заходів встановлюється Кабінетом Міністрів України. [3]

Отже, державний фінансовий контроль є невід'ємною складовою частиною системи управління державними фінансами. На сьогодні, за результатами контрольних заходів, ми бачимо масштаби порушень фінансової дисципліни і на жаль, їх динаміка невтішна, через це, ця тема є актуальною та має бути освітлена задля поліпшення фінансової стабільності і економічного добробуту.

Список літератури:

1. Л. В. Гуцаленко, В. А. Дерій, М. М. Коцупатрій. Державний фінансовий контроль: навчальний посібник. 2009. 424 с.
2. Гончарук С.М., Долбнєва Д.В., Приймак С.В., Романів Є.М. Фінансовий контроль: теорія, термінологія, практика: навчальний посібник. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 298 с.
3. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 р. № .№ 2940-ХІІ.

УДК 336

В.М. ПИЛИПАКА, головний механік

ТОВ «ЛІВК ПРОМГРУП»

С.В. КАПУЛА, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕВЕЛИКИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємства машинобудівної галузі, які відносяться до категорії середніх, на сьогоднішній день вимушені лавірувати між різноманітними замовниками та адаптувати виробничий процес згідно існуючої кон'юнктури ринку. Існуючі виробничі потужності таких підприємств повинні забезпечувати можливість підлаштування всього виробничого процесу під вимоги замовників. У зв'язку з цим виникає питання поліпродуктовості діяльності підприємства з необхідністю відповідного сировинного та кадрового забезпечення. Певні аспекти даної проблеми досліджували в своїх наукових працях криворізькі науковці [1, 2], але все ж недостатньо врахованим та дослідженим залишаються питання оптимізації технічного, сировинного та кадрового забезпечення за умов диверсифікації виробництва невеликих машинобудівних підприємств.

Специфіка діяльності таких суб'єктів господарювання полягає у необхідності наявності різноманітного обладнання, запасів та висококваліфікованого персоналу, який здатен швидко адаптуватися до сучасних реалій. Якщо розглянути кожен з вищенаведених складових, то можна виявити, що все це вимагає значних коштів та ресурсів. Розглянемо детально кожен складову. Обладнання та устаткування: виконання різноманітних замовлень неможливо в ряді випадків без використання вузькоспеціалізованих верстатів, апаратів тощо. В більшості випадків необхідно використовувати дороговартісне обладнання іноземного виробництва через відсутність вітчизняних аналогів. Запаси сировини та матеріалів: для швидкого виконання

замовлень потрібні відповідні запаси сировини та матеріалів, які також вартують великих грошей. І, нарешті, найголовніша складова – висококваліфікований та змотивований персонал, який здатен в короткий проміжок часу виконувати замовлення.

Ці три складові є фундаментом успішного функціонування машинобудівного підприємства середнього розміру в сучасних умовах здійснення господарської діяльності. Однак в умовах обмеженості фінансових ресурсів постає проблематика оптимального використання обмежених фінансових ресурсів. З урахуванням конкретної ситуації в кожному випадку необхідно використовувати кошти в найбільш оптимальному режимі. Щодо обладнання: пропонується створити спільноту споріднених виробників та за можливості частину необхідного обладнання брати напрокат або, якщо це економічно доцільно, залучати інших виробників на правах субпідряду для виконання контракту. Особливо це є актуальним і доцільним, коли мова йде про рідкісні роботи, які вимагають специфічного обладнання та устаткування.

Щодо сировини: безумовно, найкращим варіантом з точки зору швидкості виконання замовлення є постійна наявність необхідних запасів на складах підприємства. Однак з фінансової точки зору такий підхід не є вірним через необхідність заморожування великої кількості грошей в запасах. А якщо враховувати непостійність замовлень, то можна потрапити у ситуацію, коли певні запаси будуть лежати на складах довгий час і стануть взагалі неліквідними. В таких ситуація з фінансової точки зору оптимальним є формування мережі постачальників, які здатні в короткий проміжок часу поставити необхідну сировину. Це стосується матеріалів, які нечасто використовуються у виробничому процесі. В таких випадках вже не враховується їх ціна, а перевага віддається швидкості поставки. Ті ж матеріали або сировина, що використовуються часто на виробництві, повинні бути в мінімально необхідній кількості на складах і вже при їх закупівлі необхідно обирати при сталій якості найдешевших постачальників, незважаючи на терміни поставок.

Щодо персоналу: більш оптимальним є механізм залучення певних вузькокваліфікованих фахівців на умовах трудових договорів при наявності відповідних замовлень на виробництво. В той же час необхідно проводити постійну роботу щодо підвищення кваліфікації постійних працівників та розширення їх сфери діяльності.

Врахування та впровадження вищенаведених аспектів фінансово-економічного забезпечення виробничого процесу невеликих машинобудівних підприємств дозволить в сучасних кризових обставинах здійснення діяльності зберегти фінансові ресурси та підвищити економічну ефективність їх роботи.

Список літератури:

1. Жуков С.О., Афанасьєв Є.В., Федоренко С.О. Визначення пріоритетності диверсифікованої продукції і ранжирування варіантів конверсії рудника // Вісник Криворізького технічного університету. Збірник наукових праць. Випуск 2. – Кривий ріг. – 2003. – С. 171-174.
2. Афанасьєв Є.В. Економіко-математичне моделювання ризику великих промислових підприємств з монопродуктовим виробництвом: Монографія. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. – 234 с.

УДК 336

О.М. ПЛАТОШИН, адвокат

Адвокатське бюро Олександра Прохорова

С.В. КАПУЛА, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТСЬКИХ БЮРО В СУЧАСНИХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

З точки зору стабільного функціонування та успішного розвитку адвокатське бюро необхідно розглядати як звичайне підприємство малого або середнього бізнесу з відповідними висновками та трактуваннями щодо його діяльності. Як і для всіх підприємств, що працюють в сфері реального бізнесу, для адвокатського бюро актуальним та важливим є показники доходу, витрат та прибутків. Задачею-максимумом, безумовно, є максимізація прибутку. Але з врахуванням сьогоденних обставин, більш актуальною є задача-мінімум, яка полягає в недопущенні збитків.

Дане питання не є новим, воно постійно з певною періодичністю постає перед господарюючими суб'єктами та має широке висвітлення серед провідних вітчизняних науковців [1, 2, 3].

Узагальнюючи наукові постулати щодо теми тез, можна стверджувати, що основним трендом науковців з даного питання є концентрація уваги на збільшенні доходів з одночасною мінімізацією витрат, що в підсумку призведе до максимізації прибутку. В загальному розумінні дана концепція є вірною та справедливою. Однак все ж при веденні діяльності в сьогоденних умовах виникають певні аспекти щодо надходження коштів до суб'єктів господарювання, які пов'язані з різними факторами. І одним з таких факторів є стадія життєвого циклу підприємства, основні засади фінансового забезпечення яких досліджено вченим Криворізького національного університету в роботі [4]. Вважаємо вірним та доцільним врахування стадій життєвого циклу діяльності компаній і при управлінні прибутковістю діяльності адвокатських бюро. Тому що відповідно до стадії життєвого циклу формуються, в першу чергу, вхідні

фінансові потоки, що безпосередньо відображається на рівні прибутку. Не можна вимагати від компаній, які знаходяться на різних стадіях життєвого циклу, однакових доходів. В той же час витрати адвокатського бюро не мають такої сильної залежності від стадії життєвого циклу. Безумовно, вони також змінюються і мають тенденцію до зростання зі збільшенням віку бюро, але не такими темпами, як доходи.

Виходячи з цього, необхідно оцінювати рівень беззбитковості діяльності адвокатського бюро і на початкових стадіях життєвого циклу направляти всі зусилля саме на забезпечення беззбитковості. Для умов нашої діяльності доцільним є розподіл всіх витрат на постійні та змінні. Особливості правозахисної діяльності доводять, що левову частину витрат займають постійні, а отже на початкових стадіях життєвого циклу необхідно оптимізувати саме постійні витрати. В той же час необхідно враховувати динаміку надходжень та їх взаємозв'язок саме з постійними витратами. Для точного врахування слід застосовувати математичне моделювання залежності доходів адвокатського бюро від постійних та змінних витрат, що підвищує оперативність та відповідність управлінських рішень, що визначить необхідність залучення кредитів, стороннього фінансування, можливість залучення власних коштів для фінансування діяльності. Також немаловажним є оцінка запасу фінансової міцності для визначення напрямків розвитку діяльності, що є дуже важливим та актуальним і також суттєво пов'язано зі стадіями життєвого циклу компанії.

Підсумовуючи вищенаведене, зауважимо, що управління прибутковістю діяльності адвокатських бюро в сучасних фінансово-економічних умовах повинно здійснюватися виключно з урахуванням стадії життєвого циклу компанії та відповідних фінансово-економічних обставин.

Список літератури:

1. Гаркуша Н. М., Кащена Н. Б. Аналіз інвестиційної діяльності : навч. посібник. Харк. держ. ун-т харч. та торг. Харків, 2009. 382 с.
3. Докієнко Л. М., Клименко В. В., Акімова Л. М. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] К. :Академвидав, 2011. 408 с.
4. Хамаїлі А. Основні засади фінансового забезпечення стадій життєвого циклу підприємств малого та середнього бізнесу. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. Т. 31 (70). № 2. С. 54-59.

УДК 338

Л.О. ПТАЩЕНКО, д.е.н., проф.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ДЕСТРУКТИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЕГОЇЗМУ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В умовах економічної нестабільності на світовому фінансовому ринку, активного розвитку технологій, банківські установи впроваджують інноваційні стратегії для максимізації прибутку та конкурентоспроможності. Зростаюча складність фінансових інструментів (штучний інтелект, блокчейн, фінтех-рішення) та глобалізація фінансових ринків робить банківську діяльність більш вразливою до економічних криз та ризиків. Банки, котрі працюють на українському ринку, піддаються значному ризику та посиленню регулювання діяльності, що спричинено війною в Україні. В таких умовах зростає деструктивний економічний егоїзм у банківському бізнесі, що негативно впливає на етичні аспекти прийняття рішень у банківській сфері, особливо в контексті відповідального підходу до фінансової діяльності, а також на рішення банків щодо сталого розвитку та соціальної відповідальності.

Економічний егоїзм являє собою певний стиль економічної діяльності або підхід до економічних питань, що ставить наголос на особистих інтересах, максимізації власного добробуту й досягненні особистих цілей без особливої уваги до соціальних аспектів у суспільстві чи загального добробуту.

В економіці ринкового типу мотивом бізнесу є гроші, та, відповідно, економічний егоїзм, головна мета котрого – здобути ці гроші. А. Сміт, який дотримувався ідей лібералізму, вказував на те, що ринкові закони кращим чином можуть чинити вплив на економіку, коли особистий інтерес бізнесу є вищим за суспільний [1].

Розглядаючи сутність та природу економічного егоїзму, варто зазначити, що економіка – це єдина сфера суспільного життя, в якому немає місця альтруїзму. Проте, існує таке поняття як егоїзм розумний, або конструктивний, а також деструктивний, виникнення якого пов'язане, перш за все, з загостренням економічних проблем на світовому рівні, зокрема, у зв'язку з пандемією, війною, тероризмом тощо [2]. Дослідження економічного егоїзму у банківському бізнесі стає ключовим для розуміння та адаптації фінансових установ до змін в

економічному середовищі, технологічних інновацій та сучасних вимог до фінансової етики. Слід зазначити, що конструктивний економічний егоїзм сприяє зростанню конкуренції в банківській галузі. Банки конкурують за клієнтів і ресурси, що стимулює впровадження новітніх технологій та фінансових інновацій для забезпечення конкурентних переваг. Війна не може стати приводом для згортання чи заморожування кредитування.

Проте, у складні періоди для національної економіки яскравіше проявляється деструктивний економічний егоїзм, і не лише бізнесу, а й держави в особі відповідного регулятора. Наприклад, деякі банки стають більш схильними до ризиків, щоб забезпечити власний успіх. Це може призвести до виникнення етичних питань, таких як недостатня увага до ризиків для клієнтів та спроби отримати прибуток за рахунок непрозорої діяльності, або мінімізації лояльності до клієнтів. Така поведінка на ринку банківських послуг може призвести до нестабільності в банківській системі та сприяти виникненню фінансових криз.

Реакція на економічний егоїзм – посилення регулювання у сфері банкінгу для захисту інтересів споживачів та фінансової стабільності. Зниження облікової ставки Національним банком з 25% до 15% є одним із ключових моментів, що вплинули на стабільність банківської системи у період воєнного стану. З одного боку, позитивні наслідки такого кроку – стимулювання економічного зростання суб'єктів бізнесу та громадян через підвищення доступності кредитів, сповільнення інфляції та поліпшення інфляційних очікувань. З іншого боку – це призвело до зниження прибутковості банків: загальний прибуток банків у 2022 році складав 24,7 млрд грн, що у понад 3 рази менше порівняно з 2021 роком (77,5 млрд грн); 21 банк отримав збитки у розмірі 20,8 млрд грн.

Існують протиріччя в характері економічних інтересів держави та банківського бізнесу. В 2023 році державний регулятор запровадив низьку інструментів, котрі можуть стати деструктивним фактором посилення економічного егоїзму банків. Це, зокрема: встановлення за 2023 рік підвищеної базової ставки податку на прибуток у розмірі 50 % (у тому числі для сплати авансових внесків при виплаті дивідендів; заборона на врахування у 2023 році непогашених податкових збитків минулих років у зменшення об'єкту оподаткування з правом на таке врахування, починаючи зі звітних періодів 2024 року до повного їх погашення [3].

Крім того, запроваджена валютна лібералізація, а саме пом'якшення

валютних обмежень та повернення до гнучкого курсоутворення. Це посилює здатність Нацбанку забезпечувати цінову й фінансову стабільність, а також економічне зростання у тривалій перспективі. Зважена і професійна політики регулятора була важливим чинником, яка дозволила зберегти фінансову стабільність у 2023 році. Проте, слід запроваджувати адекватний мотиваційний механізм для банків, щоб унеможливити виникнення латентного деструктивного економічного егоїзму у сфері банківських послуг [4].

Економічний егоїзм є одним із найважливіших, але не виключних характеристик поведінки економічних суб'єктів. З нашої точки зору, головним завданням держави є створення інституційного середовища, яке, прямо та опосередковано сприятиме формуванню мотиваційного механізму для трансформації деструктивного економічного егоїзму в конструктивний.

Список літератури:

1. Smith A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations / Adam Smith – W. Strahan and T. Cadell, London – 1776. URL: <https://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html>
2. Володимир Панченко Природа економічного егоїзму. 2020. URL: <https://tyzhden.ua/pryroda-ekonomichnoho-ehoizmu>
3. Банки: зміна ставок, податок на прибуток URL: https://tax.gov.ua/data/material/000/621/740671/InfoList6_2023.pdf
4. Птащенко Л. О., Каленіченко Є. С. Забезпечення економічних інтересів фінансових і промислових корпорацій. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8060>

УДК 330.3

О.О. ПРОХОРОВ, адвокат, керуючий Адвокатського бюро Олександра Прохорова

С.В. КАПУЛА, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Кожен етап розвитку суспільства характеризується певними змінами в його економічному укладі та способі здійснення економічних взаємовідносин між різними суб'єктами. На сьогоднішній день більша частина світу працює і живе в умовах ринкової економіки, що є найбільш сучасною та досконалою системою організації економічного співробітництва в порівнянні з існуючими до сьогодні. Однак, і ринковій економіці притаманні певні недоліки, одними з найгостріших яких є економічні та фінансові кризи.

Протягом останніх 200 років питаннями вивчення, дослідження, аналізу та розробки механізмів протидії кризам займалися багато провідних світових вчених. Не можна сказати, що абсолютно всі їх наукові розробки є актуальними на сьогоднішній день, однак все ж існуюча науково-теоретична база з цього питання дозволяє управляти процесом протікання економічних та фінансових криз та мінімізувати їх негативний вплив на економіку та суспільство.

Особливої уваги заслуговують дослідження вчених відносно особливостей протікання криз та втрат, що вони наносять суспільству. Однією з головних рис економічних криз завжди є спад виробництва та накопичення раніше виготовлених товарів, які з різних причин не можуть бути реалізовані. Наступним є зниження цін, зростання рівня безробіття, проблеми з розрахунками між господарюючими суб'єктами, зниження рівня податкових надходжень до бюджету і, як наслідок, погіршення соціальних стандартів суспільства з

відповідними негативними наслідками. До одних з таких наслідків слід віднести демографічну кризу, яка завжди йде майже паралельно з економічними та фінансовими негараздами. В кінцевому випадку спостерігається банкрутство певної частини компаній або їх самоліквідація.

Дослідженню причин криз присвячено багато наукових праць. Однією з головних причин вважаємо диспропорції розвитку ринкового середовища, пов'язані з порушенням рівноваги між попитом та пропозицією на певні групи товарів та послуг.

Особливістю сучасних економічних криз є їх безкордонність, трансконтинентальність, тобто на сьогоднішній день кризи не обмежуються певними країнами, а дуже часто носять міжнародний характер. Однією з перших великих економічних криз стала криза 1857 року, коли в США відбувся ряд банкрутств залізничних компаній. Негативні події тих років нанесли збитки економіці не лише США, а й Англії, Франції, Німеччини тощо.

Ряд наступних економічних криз доводив необхідність та важливість вивчення й дослідження даного питання та розробки антикризових заходів на міжнародному рівні.

З часів Великої Депресії 1929-1933 років економічна думка активно працює в міжнародному форматі для вирішення цієї проблеми, але, незважаючи на накоплений багатий досвід взаємодії з кризовими явищами, все ж на сьогодні людство не має дієвого інструменту для їх повного запобігання. Разом з тим варто зауважити, що накопичений досвід дозволяє мінімізувати втрати та негативні наслідки від настання економічних й фінансових криз.

УДК 336.6

С.В. СВЯТЕНКО, старший викладач кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

О.А. БОУФАЛ, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Криворізький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ПРИБУТКУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Аналіз прибутку є важливою складовою фінансового управління підприємством, оскільки дозволяє оцінити його фінансову стабільність, ефективність та конкурентоспроможність. Метою аналізу прибутку є з'ясування основних джерел прибутку, визначення ефективності використання ресурсів, виявлення факторів, що впливають на прибутковість, та розроблення стратегій для підвищення прибутку та оптимізації фінансово-господарської діяльності підприємства.

Основні завдання аналізу прибутку включають виявлення джерел прибутку та їхній внесок у загальний результат підприємства, визначення динаміки прибутку та його відхилень від планових показників, а також порівняння фінансових результатів з аналогічними показниками конкурентів. Аналізуючи ці дані, підприємство може приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо стратегії розвитку, цільового використання прибутку, а також планування інвестицій та фінансових ресурсів.

Аналіз прибутку дозволяє виявити ефективні та неефективні напрямки діяльності, вчасно коригувати стратегію управління, планувати фінансові ресурси, приймати обґрунтовані управлінські рішення та забезпечувати стале фінансове здоров'я підприємства. Такий аналіз є особливо важливим у періоди економічної нестабільності, коли підприємству потрібно бути готовим до швидких змін у фінансовому середовищі. Таким чином, аналіз прибутку є необхідним інструментом для удосконалення фінансово-господарської діяльності підприємства та досягнення його стратегічних цілей.

Додатково, аналіз прибутку дозволяє виявити можливості для оптимізації податкових платежів та витрат, а також підвищення ефективності управління

фінансовими ресурсами. В цілому, цей аналіз сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства та забезпечує стабільність його фінансового стану в умовах постійних змін на ринку.

Методи аналізу прибутку можуть включати різноманітні підходи та інструменти, спрямовані на дослідження фінансової результативності підприємства, зокрема горизонтальний аналіз, порівняльний аналіз, коефіцієнтний аналіз показників рентабельності, факторний аналіз тощо.

Якщо перші три методи дозволяють проаналізувати рівень прибутковості підприємства в часі та просторі, то факторний аналіз дозволяє виявити ключові чинники, що мали вплив на формування відповідних показників прибутку.

Факторний аналіз прибутку підприємства - це метод, що дозволяє визначити вплив різних факторів на прибуток і виявити ключові чинники, що визначають його рівень. Цей аналіз може бути корисним для управління підприємством та прийняття рішень щодо його розвитку. Основні етапи факторного аналізу прибутку включають: визначення факторів, що можуть впливати на прибуток підприємства; побудова факторної моделі; визначення ступеня впливу кожного фактору на прибуток; аналіз отриманих результатів для визначення ключових факторів, які мають найбільший вплив на прибуток. Це дозволяє управлінцям зосередити увагу на найбільш важливих аспектах для підвищення прибутковості підприємства. Факторний аналіз прибутку є потужним інструментом для управління фінансовою діяльністю підприємства та визначення стратегії його розвитку. Він дозволяє ідентифікувати та управляти ризиками, забезпечувати стабільність фінансових показників та досягати більшої прибутковості.

Факторний аналіз прибутку підприємства надає важливі знання для оптимізації його фінансово-господарської діяльності. На основі результатів аналізу можна розробити стратегію та політику управління прибутком та ефективності використання ресурсів.

Отже, факторний аналіз прибутку є необхідним інструментом для удосконалення фінансово-господарської діяльності підприємства та досягнення його стратегічних цілей.

УДК 658.14

С.В. СВЯТЕНКО, старший викладач кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Д.П. БУРЛАКОВ, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Криворізький національний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ТА ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові ресурси відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності виробничого процесу та успішної реалізації продукції на підприємстві. Необхідність постійного надходження фінансових ресурсів з різних джерел для ефективного функціонування бізнесу є очевидною. Правильний розподіл та використання цих ресурсів визначають успіх підприємства і можуть допомогти знизити потребу у банківських кредитах. Проте важливо розуміти, що велика залежність від залучених ресурсів може ускладнити фінансове управління, збільшити витрати на проценти за кредитами та інші фінансові зобов'язання, а також знизити рівень ліквідності підприємства. Тому кожне рішення про залучення фінансових ресурсів має бути обґрунтованим і враховувати конкретні умови та потреби підприємства.

Хоча в українському законодавстві широко використовується термін «фінансові ресурси», наразі немає офіційного визначення цього поняття. Наукова спільнота також не досягла консенсусу щодо основного визначення сутності «фінансових ресурсів».

Розглядаючи різні підходи до визначення «фінансові ресурси», можна відзначити значні відмінності у формулюваннях цього терміну. Проте вважається, що різні трактування, запропоновані вченими, не суперечать одне одному, а скоріше доповнюють одне одного, уточнюючи сутність цього поняття.

Фінансові ресурси елемент процесу розширеного відтворення, оскільки їх формування в значній мірі залежить від отриманих позик. Тому при аналізі фінансових ресурсів потрібно розглядати всі можливі джерела їх утворення, які можуть бути різного характеру. Вони формуються за допомогою власного капіталу та капіталу у зобов'язаннях (рис. 1).

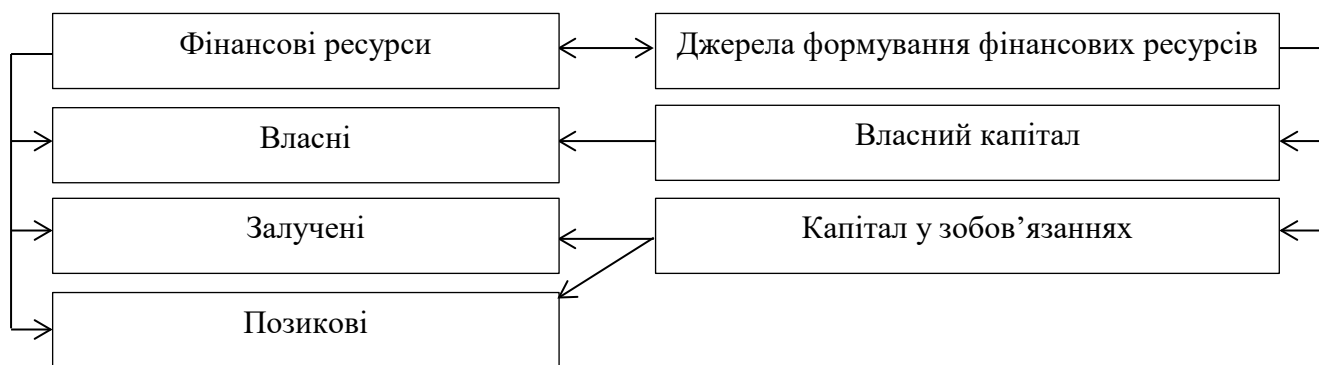

Рисунок 1 – Взаємозв'язок видів фінансових ресурсів та джерел їх формування

До джерел власного капіталу належать акціонерний (пайовий, статутний) капітал, нерозподілений прибуток, резервний та додатковий капітал тощо.

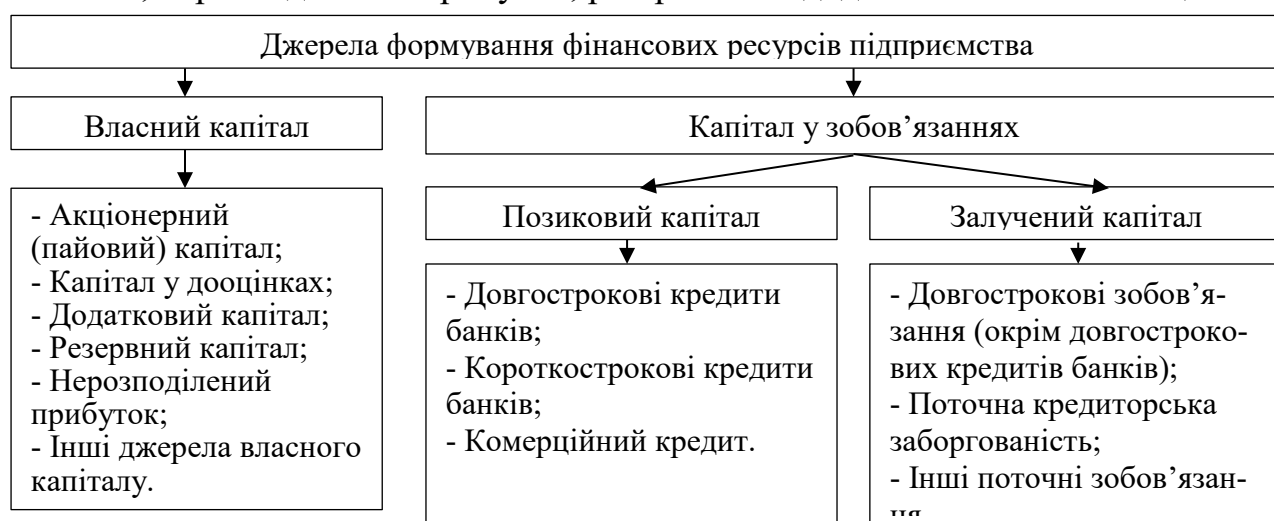

Рисунок 2 – Розподіл джерел формування фінансових ресурсів підприємства

До позикового капіталу відносяться отримані довгострокові та короткострокові кредити. До залучених коштів відносяться різні види кредиторської заборгованості, комерційний кредит тощо (рис. 2).

Джерела формування фінансових ресурсів підприємства є динамічними та змінюються відносно етапу економічного розвитку підприємства, що забезпечення стабільного фінансового стану компанії потребує розумного розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів для задоволення поточних фінансових потреб, розвитку та інвестування, а також для збереження резервів і забезпечення фінансової стійкості. З урахуванням змінного економічного середовища компанія повинна постійно адаптувати свою стратегію управління фінансовими ресурсами, щоб досягти максимальної ефективності та конкурентоспроможності.

УДК 336.11(477)

С.В. СВЯТЕНКО, старший викладач кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Ю.В. САСОВА, здобувачка 2 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Криворізький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ

Фінансова система відіграє ключову роль у функціонуванні будь-якої економіки, забезпечуючи її стабільність та збалансований розвиток. В сучасних умовах глобалізації та динамічних змін в економічному середовищі зростає потреба у глибокому розумінні особливостей функціонування фінансових систем.

Дослідження даної теми має практичне значення для розробки ефективних інструментів державного регулювання фінансової сфери та вдосконалення діяльності фінансових установ .

Фінансові системи охоплюють усі складові економічного життя: банківську систему, фондовий ринок, страховий сектор та інші фінансові інститути. Дослідження їх особливостей дозволить краще зрозуміти механізми функціонування, виявити проблемні аспекти та знайти шляхи вдосконалення. В галузі фінансових систем працювали такі вчені, як Жозеф Шумпетер, Джон Мейнард Кейнс, Мілтон Фрідман, Жорж Сорос та інші. Вони внесли значний вклад у розуміння функціонування фінансових систем, розвиток економічної теорії та практики, розробили теорії функціонування фінансових систем, дослідили вплив різних факторів на фінансову стабільність, вивчили причини та наслідки фінансових криз, розробили рекомендації щодо вдосконалення державного регулювання фінансової сфери.

Вивчивши фінансові системи розвинених країн, авторами було проведено порівняльний аналіз. Так в США домінує роль банківського сектору, розвинений ринок цінних паперів та високий рівень інновацій. Великобританія має сильний

акцент на страховому секторі, високий рівень глобалізації фінансових послуг. В Японії розвинена система державного регулювання фінансового сектору, значна роль небанківських фінансових установ. Німеччина має універсальну банківську систему, де сильний акцент на довгострокових кредитах. У Франції розвинена система державного інвестування та значна роль державних банків.

Кожна модель має свої переваги та недоліки. Наприклад, американська модель характеризується високим рівнем динамізму та інновацій, але також може бути більш схильною до ризиків. Важливо правильно оцінювати переваги та недоліки різних моделей при розробці фінансової політики.

Вивчення досвіду розвинених країн може бути корисним для України в процесі реформування її фінансової системи. Важливо не просто копіювати чужі моделі, а й адаптувати їх до українських реалій. При цьому необхідно враховувати особливості української економіки та політичної системи.

На підставі проведеного аналізу можна запропонувати узагальнені рекомендації для фінансової системи України: продовжувати реформувати свою фінансову систему з метою підвищення її ефективності та стійкості; брати до уваги передовий досвід розвинених країн, але не копіювати його бездумно, а адаптувати до умов українських реалій; розвивати фінансовий ринок та інструменти; підвищувати рівень фінансової грамотності населення; забезпечувати прозорість та інформаційну відкритість фінансової системи.

Отже, аналіз цієї теми надає можливість розробити конкретні заходи та стратегії для покращення функціонування фінансових систем та забезпечення їх стабільності та стійкості у змінному світі.

УДК 619:611

І. СНЄГІРЬОВА, викладач вищої категорії відділення «Транспортні технології»

О. СЕЛЕЗНЬОВА, С. УТКІНА, здобувачі фахової передвищої освіти спеціальності «Транспортні технології (на повітряному транспорті)»

ВСП «Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету»

РОЛЬ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ В ОЦІНЦІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АВІАТРАНСПОРТУ

Оцінка результатів діяльності авіатранспортного підприємства зосереджується на фінансових показниках. Економічна ефективність є важливим критерієм ринкової економіки, який прямо пов'язаний з досягненням кінцевої мети розвитку суспільного виробництва в цілому, а також кожного підприємства окремо.

Для збалансування та адекватного відображення стратегії та розвитку цілей, а також для правильної діагностики змін на підприємстві, необхідна система оцінки. Системний аналіз відіграє ключову роль у оцінці діяльності авіатранспортних підприємств, дозволяючи розглядати їх як складні системи, де всі елементи взаємодіють між собою. Цей підхід допомагає виявляти причинно-наслідкові зв'язки між різними аспектами діяльності підприємства, виявляти проблемні ситуації та знаходити оптимальні шляхи їх вирішення. Використання системного підходу дозволяє підприємствам авіатранспорту покращити ефективність, знизити витрати, підвищити якість послуг та забезпечити стабільний розвиток.

Застосування ЗСП як нового методу управління сприятиме вирішенню економічних проблем підприємства. Крім фінансових показників, ЗСП включає показники ключових сфер діяльності, які визначають успішну реалізацію стратегії. Важливо використовувати збалансовану систему показників для обґрунтування оцінки діяльності авіатранспортного підприємства.

Список літератури:

1. Оцінка діяльності авіатранспортного підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2852/f>
2. Збалансована система показників [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/61037/1/%D0%A4%D0%A2%D0%9C%D0%9>

УДК 366.

В. СМІЛА

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Л. Ф. ІЩЕНКО

к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Криворізький національний університет

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Життєдіяльність будь-якої організації можлива лише за рахунок злагодженої роботи її працівників, погляди яких спрямовано в одному напрямі. Успіх же визначається ефективністю їх роботи, правильному баченні мети, поточних цілей компанії. Тому, останнім часом питання корпоративної культури, особливо у великих організаціях, дедалі більше привертає увагу теоретиків та практиків управління.

Створення інтегрованої системи управління персоналом сьогодні є ключовою умовою для успішної стратегії банківської установи. Практика підтверджує, що підвищення мотивації персоналу та формування корпоративної культури сприяє її соціальній відповідальності та якості трудового життя. Це сприяє створенню конкурентоспроможного іміджу, привертає клієнтів і висококваліфікованих кадрів, а також допомагає вирішити конфлікт між корпоративними та суспільними цінностями.

Корпоративну культуру як поняття та інструмент ефективного менеджменту підприємства у своїх наукових працях розглядали такі вітчизняні й зарубіжні науковці, як В. Гаєвський, Ю. Давидов, Г. Дмитренко, В. Кравченко, М. Коул, Т. Кицак, Б. Мільнер, М. Портер, ТГ. Чайка, М. Чеплюк, А. Воронкової, О. Грішнєвої та інших. Про те досить актуальною є тема запровадження теоретичних положень корпоративної культури в діяльність банківських установ.

Розглянемо визначення цього поняття від деяких вчених. Корпоративна культура на думку А. Воронкової – це комплекс внутрішніх норм, цінностей,

традицій та стандартів, які формують спільний стиль роботи та спілкування працівників банку, сприяючи досягненню стратегічних цілей [1]. Проте на думку О. Грішнкової – це особливий соціальний феномен, що визначається спільними цінностями, уявленнями та практиками, які сприяють формуванню унікального ідентичного середовища в організації [2].

Підтримуючи основні тези Воронкової А. щодо корпоративної культури, проаналізуємо корпоративну культуру найбільш популярних банків: АТ КБ «ПриватБанк» та АТ КБ «ПУМБ». Так, наприклад, корпоративна культура АТ КБ «ПриватБанк» [3] базується на декількох ключових принципах: чесності, якості, недопущення дискримінації та мобінгу, запобігання відмиванню коштів, неприйнятності шахрайства та корупції та інше. Підтримуючи основні положення АТ КБ «Приватбанк», можна виділити відмінні позиції корпоративна культура АТ КБ «ПУМБ», а саме [4]: характеризується наступними ключовими особливостями: чесність і сумлінність у відносинах з колегами та клієнтами, порядність у взаєминах із конкурентами, прозорості та відкритості та інше.

Отже, корпоративна культура банківських установ в Україні може бути різноманітною, оскільки кожен банк має свої унікальні цінності, підходи до управління та способи взаємодії зі співробітниками та клієнтами. Однак, загалом можна виділити деякі загальні риси корпоративної культури банківських установ в Україні: професіоналізм та відповідальність, клієнтоорієнтованість, інноваційність, стабільність та довіра, комунікація та взаємодія.

Список літератури:

1. Воронкова А.Е. Корпорації: Управління та культура: [монографія] / А.Е. Воронкова, М.М. Баб'як, Е.Н. Коренев. – Дрогобич: Вимір, 2006. – 376 с.
2. Грішнкова О. А., Науменко А. В. Корпоративна культура як ресурс забезпечення стратегічної стійкості підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pk.napks.edu.ua/library/compilations_vak/eiu/2010/2/p_33_38.pdf.
3. Кодекс корпоративної етики АТ КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://static.privatbank.ua/files/kodex_now.pdf
4. Кодекс корпоративної етики АТ «ПУМБ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua>

УДК 368.023.2

С.С. ТИЩЕНКО, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Ю.Б. КАШУБИНА, к.е.н., доц., в.о. декана факультету економіки та управління бізнесом

Криворізький національний університет

КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНІЙ СТРАХОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ: СУТНІСТЬ, ЕЛЕМЕНТИ Й ЕТАПИ КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Сучасна страхова організація є складною системою, в якій ключову роль відіграють ефективні комунікації. Вони допомагають забезпечити успішну взаємодію всередині компанії, а також ефективне обслуговування клієнтів. Комунікаційний процес в страховій організації охоплює декілька етапів і включає в себе різні елементи.

Значний внесок у науку страхового менеджменту та зокрема комунікації у страхуванні здійснили такі автори як, Аранчій В.І.[4], Білоус Н.М.[1], Приказюк Н.В.[2], Прокопчук О.Т. [3] та багато інших видатних науковців. Всі вони надають своє визначення комунікації у страховому просторі, тому одного єдиного тлумачення не має. Проаналізувавши тлумачення наведених авторів можна прийти до висновку, що комунікації у сучасній страховій організації – це процес обміну інформацією між учасниками страхового ринку, зокрема між співробітниками компанії та її клієнтами. Головною метою обміну інформації є передача знань, досвіду, ідей, вирішення проблемних питань та досягнення корпоративних цілей[3]. Ефективність комунікацій в будь-якій компанії впливає на загальну продуктивність роботи організації і задоволеність її клієнтів.

Комунікаційний процес в страховій організації включає в себе декілька ключових елементів[4]:

- 1)джерело інформації(відправник): особа або група, що ініціює передачу повідомлення;
- 2)повідомлення: сама інформація яка передається;
- 3)канал передачі: засіб через який передається дане повідомлення(письмове, усне, електронне спілкування);
- 4)одержувач(реципієнт): особа або група яка отримує повідомлення;

5) зворотній зв'язок : реакція одержувача на отримане повідомлення, яка допомагає відправнику зрозуміти наскільки ефективно було передано інформацію.

Під комунікаціями страховика «розуміються всі ті «сигнали», що він направляє своїм страхувальникам, потенційним клієнтам, своїм збутовим мережам, суспільній думці і т.д.»[1]: Комунікації в страховій сфері допомагають втілювати результати маркетингових аналізів, зокрема висновки щодо сегментації ринку та визначення найбільш перспективних стратегій впливу на потенційних клієнтів, а також акцентування на перевагах страхових продуктів. Далі розглянемо етапи комунікаційного процесу.

Комунікаційний процес можна розбити на кілька основних етапів [авторське узагальнення на основі джерел [1, 4]:

1) планування: визначення основних цілей комунікації, аудиторії та ключових повідомлень;

2) кодування: формулювання ідей у зрозумілі повідомлення;

3) передача: використання вибіркового каналів для доставки повідомлення до реципієнта;

4) декодування: інтерпретація повідомлення одержувачем;

4) зворотній зв'язок: відповідь одержувача, яка може призвести до повторення або корекції первісного повідомлення.

Отже, комунікації в страховій організації є фундаментальним елементом її успіху. Вони впливають на внутрішню координацію, якість обслуговування клієнтів та загальне ринкове позиціонування. Розуміння елементів та етапів комунікаційного процесу допомагає страховим організаціям ефективніше управляти взаємодією всередині компанії та з зовнішнім середовищем, підвищуючи свою конкурентоспроможність та клієнтську лояльність.

Список використаних джерел

1. Білоус Н. М. Корпоративні стратегії управління стійкістю страхових компаній: монографія. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 234 с.
2. Приказюк Н.В. Страхова система України: теорія, методологія, практика: монографія. Логос, 2017. 611 с.
3. Прокопчук О.Т. Розвиток українського ринку страхових послуг в контексті забезпечення економічної безпеки країни. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*: Економічні науки, 2019. Вип. 94. Ч. 2. С.85-90.
4. Остапенко О. М., Остапенко Т. М., Аранчій В. І. Страховий менеджмент: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2018. 252 с.

УДК 658.15

А.М. ТУРИЛО, д.е.н., проф., професор кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Р.В. КОРОЛЕНКО, к.е.н., доц., зав каф. фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Р.О. ДАЛІБА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Криворізький національний університет

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ СУТНОСТІ І ТЕРМІНОЛОГІЇ

В умовах зростаючої конкуренції все більш востребуваним для підприємств різного виду і різних сфер господарювання стає процес стратегічного розвитку.

Стратегія по відношенню до підприємств стає тим чинником, що забезпечує не тільки конкурентність, а і можливості економічного зростання в довгостроковому періоді.

Різним аспектам стратегічного розвитку підприємств присвячено багато науково-навчальних праць зарубіжних і вітчизняних науковців, економістів й фінансистів.

В них достатньо широко розглядаються питання сутності і видів управлінських підходів щодо стратегічного розвитку підприємства. Разом с тим мають місце і суттєві розбіжності стосовно понятійного апарату і змісту, що вкладається в те або інше поняття, яке пов'язано зі стратегічним розвитком підприємства.

Науковцями, освітянами і практиками використовуються такі поняття, як «стратегічне управління підприємством», «стратегія управління підприємством», «управління стратегією підприємства», «стратегічний план підприємства» і «стратегія підприємства» тощо.

Треба констатувати, що всі ці поняття не мають однозначності до теперішнього часу, не за їх змістом, не за їх підпорядкованістю, не за їх архітектонікою (яка б зв'язала їх у єдине ціле і надала логіку їх дослідження, використання та оцінювання).

Наприклад, поняття «стратегічне управління підприємством», «стратегія управління підприємством» і «управління стратегією підприємства» розкривається в принципі як тотожні за змістом «речі».

Вважаємо, що дані поняття різні за своєю сутністю і призначенням, і тому дана проблема потребує відповідного дослідження і вирішення, що підвищить можливості підприємства до свого стратегічного розвитку.

Один із найпоширеніших варіантів визначення сутності категорії «стратегія підприємства» в зарубіжній науково-практичній спільності є таке її тлумачення: стратегія підприємства – це сукупність методів конкуренції та ведення підприємницької діяльності, які визначає для себе менеджмент підприємства, для задоволення клієнтів, забезпечення конкуренції і досягнення головних цілей.

Таке визначення стратегії підприємства, безумовно є ґрунтовним за змістом. Разом з тим, на наш погляд, воно не відображає такі важливі змістовні характеристики, як довгостроковість розвитку підприємства, вплив зовнішніх чинників (вплив зовнішнього середовища в цілому, а не тільки конкурентних чинників) і плановість даного явища. До того ж стратегія підприємства- це не тільки методи конкуренції та ведення бізнесу (обмеження стратегії підприємства тільки методами звужує сутність даної категорії).

Певні аналогічні підходи до тлумачення категорії «стратегія» мають місце і у вітчизняній літературі.

Таким чином відсутня загально-наукова єдність стосовно змістовної характеристики категорій «стратегія» і «стратегія підприємства» .

Це своїм чином накладається і на таку категорію, як «стратегічне управління підприємством».

Складність в розумінні сутності стратегії підприємства передається на процеси надання характеристики категорії " стратегічне управління підприємством".

В певних випадках даний термін використовується без розкриття його специфічної сутності або доволі масштабно в аспекті категорії "стратегічний менеджмент".

Саме тому аналіз літературних зарубіжних і вітчизняних джерел призвів нас до висновку актуальності даної проблеми, що визначена в назві даних тез і необхідності проведення подальших досліджень в даній галузі економічної науки.

УДК 336.7

М.С. ТХІДАПХЕНГ, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ю.Б. КАШУБІНА, к.е.н., доц., в.о. декана факультету економіки та управління бізнесом

Криворізький національний університет

БАНКІВСЬКИЙ ДЕПОЗИТ: СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ

Важливість створення депозитів для банків не може бути переоцінена. Цей процес становить основу фінансової стійкості та ефективного функціонування банківської системи. Збір коштів від клієнтів у формі депозитів не лише забезпечує банкам необхідні ресурси для кредитування та інших фінансових операцій, але й відображає рівень довіри та лояльності споживачів до банку.

На законодавчому рівні поняття депозиту прирівнюється до поняття вкладу. Так, Закон України «Про банки і банківську діяльність» наводить таке визначення: «вклад (депозит) - це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору» [1].

Деяке схоже визначення міститься і в Законі України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»: вклад (депозит) трактується як кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті, які залучені банком від вкладника на умовах договору банківського депозиту, банківського рахунку або шляхом видачі іменного депозитного сертифіката, включаючи нараховані відсотки на такі кошти [2].

Вітчизняні науковці тлумачать депозит як акумулювання банком коштів клієнтів для подальшого їх розміщення на власний розсуд з метою отримання прибутку [3].

Узагальнюючи наведені визначення, з позиції банківської установи під депозитом розуміємо залучені на платній та тимчасовій основі кошти клієнтів банку для подальшого їх використання з метою отримання прибутку. Банки зацікавлені у збільшенні кількості депозитів, оскільки вони забезпечують можливість ефективного використання коштів, впливають на стабільність отримання позитивного фінансового результату діяльності.

З метою визначення впливу військових дій на процес залучення депозитних ресурсів комерційних банків України, проаналізуємо кількість вкладників банків-лідерів за період 2021-2023 роки (див. табл. 1 та рис. 1) [4]. Порівняння кількості вкладників у мирний та військовий часи свідчить про те, що банкам вдалося встояти в кризовому періоді.

Таблиця 1 – Кількість вкладників банків-лідерів України за 2021-2023 роки, осіб

Банк	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Приватбанк	23 124 289	23 849 555	24 293 348
Ощадбанк	12238158	12 538 020	12 812 198
Універсал банк	4 604 193	6 688 584	7 860 071
Райффайзен Банк Аваль	2 725 765	2 934 416	2 999 224
Пумб	2 446 453	2 528 691	2 790 056

Виходячи з даних таблиці 1 бачимо, що основними банками-лідерами за кількістю вкладників є Приватбанк, Ощадбанк, Універсал банк, Райффайзен Банк Аваль та Пумб.

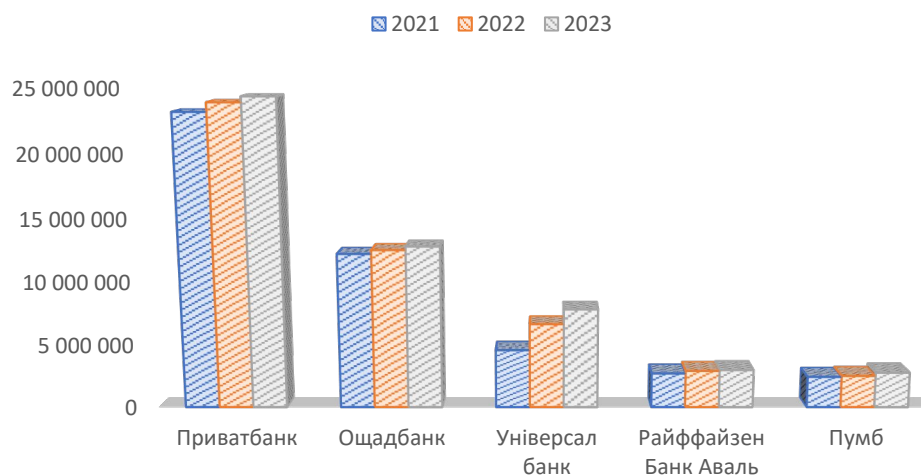

Рисунок 1 – Динаміка кількості вкладників у банках-лідерах за період 2021-2023 роки

Незважаючи на поточну ситуацію в країні можемо зробити висновок, що кількість вкладників стабільно росте і це є позитивною тенденцією, так як саме депозитні вклади формують основні фінансові ресурси банківських установ.

Для забезпечення стабільності залучення депозитних ресурсів банківським установам необхідно пропонувати конкурентоспроможні відсоткові ставки та інші вигідні умови для депозитів, які привертають клієнтів; регулярно перевіряти ринкові умови та адаптувати свої пропозиції відповідно до них; забезпечувати високий рівень безпеки та надійності для формування довіри клієнтів, високий рівень обслуговування та підтримки.

Список літератури:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
2. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23 лютого 2012 року № 4452-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>
3. Кудряшова В.В., Макаренко Ю.П. Аналіз, проблеми та шляхи управління депозитною діяльністю банківської установи (на прикладі АТ КБ "ПриватБанк"). *Бізнес-навігатор*. 2022. Вип. 3. С. 114-120.
4. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <https://www.fg.gov.ua/>

УДК 005 (338 +352/353)

Р.П. ШЕРСТЮК, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Б.М. АНДРУШКІВ, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

О.Б. БОЙКО, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Н.Б. КИРИЧ, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ПОВОЄННИХ, ЄВРОПЕЙСЬКИХ УМОВАХ

Руйнації енергетичних об'єктів серед яких гідроспоруди, теплові електростанції, житло, сервісна інфраструктура ін. обумовлюють актуальність не лише відновлювальних робіт, а і екологічної проблематики. Ці та інші обставини не лише актуалізують необхідність пошуку в повоєнний період механізмів і засобів відродження цих галузей Національної економіки, а і закликають до пошуку інноваційних шляхів їх вирішення. Серед них особливе місце займає як удосконалення управління цими процесами, так і використання обґрунтованих організаційно-економічних механізмів розв'язання екологічних проблем викликаних війною, власне у Європейських, повоєнних контекстах. Нинішні обставини вимагають реалізації конкретних гермінативних векторів розвитку суб'єктів господарювання, при тому знову ж таки як в умовах адміністративно-територіальної реформи (АТР), так і в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ).

Усунути ефективно наявні руйнування можливо в першу чергу організацією ефективної взаємодії підприємств, громади та органів державної влади, місцевого самоврядування відповідно до вимог і стандартів ЄС. Удосконалення управління цими процесами сприятиме утворенню синергетичного ефекту діяльності кожної зі складових як регіонального, територіального, так і галузевого комплексу в реформаційних процесах.

Отже на основі дослідження наукових підходів до повоєнного відродження Національної економіки, невід'ємною частиною повинно стати навколишнє природне середовище. Досвід встановлення взаємозалежностей підтверджує те, що це комплементарний та плюралістичний процес, що перебуває у взаємозв'язку з економічними, соціальними та екологічними системами, а також зумовлює їх динаміку і спрямованість з метою примноження і якісного зростання інтегрального інноваційно-соціально-еколого-економічного ефекту [3]. Концепція гермінативного (сталого) розвитку включає крім економічної, екологічної та соціально-культурної складових також і інноваційну, котра орієнтована на поточні і перспективні можливості розвитку, як суб'єктів господарювання, так і галузі, регіону, території, на якій воно функціонує. Для досягнення в процесах удосконалення управління відповідних успіхів, важливо орієнтуватися на основні принципи їх реалізації, використовуючи наявні ресурсні можливості, акцентуючи увагу на напрями та цілеспрямованість розвитку, в т.ч. досягнення соціального прогресу та, як наслідок, забезпечення соціального розвитку в стратегічній Європейській перспективі. Окрім реалізації ключових принципів, важливо формувати відповідну політику його стимулювання.

Список літератури:

1. Андрушків Б., Владимир О., Кирич Н., Погайдак О., Гагалюк О. Гермінативний (сталий) розвиток суспільства, як компонента його культури і навпаки... *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2019. Вип. 2 (21). URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19abmkin.pdf>
2. Андрушків Б., Гагалюк О., Кирич Н., Погайдак О., Череп А., Шерстюк Р. Шляхи та інструментарій підвищення ефективності використання природних ресурсів в Україні. (управлінські механізми і засоби переробки сірководневої суміші на водень у чорному морі). *Вісник економічної науки України*. 2021. Вип. № 2 (41). С. 27-32. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2\(41\).27-32](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2(41).27-32)
3. Гагалюк О. Управління трансформаційними процесами гермінативного розвитку в Україні у повоєнний період. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2024. 280 с.
4. Гагалюк О.І. Особливості організації та історичні передумови адміністративно-територіальної реформи в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. Вип. № 3. С. 33-41.

УДК 336.221.26

Ж.С. ШИЛО, канд. економ. наук, доц.

К.П. КОВАЛЕЦЬ, здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Національний університет водного господарства та природокористування

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

В умовах сьогодення держава прагне розвивати свою соціальну та економічну інфраструктуру, ключові сектори економіки та підтримку виробників. Це неможливо досягти без стабільної політичної та економічної ситуації в країні, чітко визначених правил, що регулюють бізнес і принципів оподаткування. Податкова система повинна відповідати основним потребам політичного та економічного стану і контролювати певні галузі для забезпечення надходження коштів до бюджету.

Ринкове реформування економіки супроводжувалося неодноразовими спробами удосконалити податкову систему шляхом прийняття окремих законодавчих актів. Характерними ознаками цього стану економіки були структурні диспропорції, величезні тіньові обороти та платіжна криза. З цієї причини Україна підтримує відносини у сфері оподаткування з іншими країнами, які відповідають вимогам міжнародних економічних інституцій стосовно співробітництва та розвитку. Це дозволяє законодавству України у сфері міжнародного оподаткування поступово адаптуватися до законодавства інших країн.

Основним недоліком поточної системи оподаткування є те, що вона спрямована на усунення бюджетного дефіциту шляхом вилучення доходів підприємств. Закономірність еластичної залежності між рівнем податкових ставок і ростом оподаткованої бази, або зростанням виробництва, показує, що держава може мати стійку базу розвитку лише тоді, коли вона проводить податкову політику, яка стимулює розвиток підприємництва.

Оптимальна система оподаткування сприяє рівномірному розподілу суспільного багатства та підвищує загальну корисність прибутків підприємств.

Однак податки можуть негативно впливати на бізнес і викривляти ціни товарів, що призводить до неефективного використання обмежених ресурсів. Застосовуючи податки, держава впливає на економічні процеси. Збільшуючи податковий тягар у деяких випадках і зменшуючи його в інших, вона може сприяти розвитку бізнесу, іноді з несподіваними наслідками. Отже, оптимізація рівня оподаткування є важливим завданням для кожного уряду, щоб стимулювати підприємництво та забезпечити достатні надходження в бюджет.

Податки змінюють обсяги виробництва, впливаючи на екологічну ефективність. Виробництво, яке працює для отримання прибутку, дуже чутливо реагує на скорочення, особливо через оподаткування. Така залежність між економічною ефективністю підприємств, обсягами виробництва та рівнем оподаткування дозволяє державі використовувати систему оподаткування для контролю за виробництвом. Це також означає, що при створенні податкової системи важливо враховувати її співвідношення з виробництвом.

У податковій системі України є багато особливостей, що пов'язані як з об'єктивними факторами: зміною економічної системи та формуванням держави, так і з суб'єктивними факторами, такими як недосконалість законодавчо-нормативної бази, низька якість управлінських рішень тощо.

По-перше, у податковій політиці України бракує цілеспрямованості. Причиною відсутності цілеспрямованості податкової політики є неузгодженість економічної доктрини країни, яка повинна лежати в основі розробки податкової політики, а також неузгодженість різних її елементів, таких як бюджет, інновації, структура та інвестиції, серед інших. Нинішня система податків в Україні в основному фіскальна, що ускладнює впровадження стимулюючих і регулюючих принципів, закладених у податках. Ставки податків на прибуток підприємств не є диференційовані.

Податкові ставки однакові як для тих, хто створює додану вартість, так і для тих, хто її перерозподіляє. В умовах сьогодення податкова система не забезпечує реалізацію економічної політики держави.

По-друге, податкова система не підходить для ринкової економіки. На відміну від країн із ринковою економікою, де фізичні особи є основними платниками податків, у нашій країні більшість податків сплачується юридичними особами. Це пов'язано з тим, що основна модель податкової системи в Україні базувалася на структурі доходів підприємств, які функціонували в економіці командно-адміністративного типу.

По-третє, нестабільність податкової системи пов'язана не з особливостями перехідної економіки, для якої податкові закони мають бути гнучкими, адаптованими до змін, які відбуваються в продуктивних силах і виробничих відносинах, зовнішньоекономічних відносинах, ситуаціях на товарних і фондових ринках тощо, але більше з невідпрацьованістю та поспішністю прийняття податкових законів. Що створює хаос для бізнесу.

Як підсумок, в нашій державі слід впроваджувати політику в сфері оподаткування, спрямовану на стимулювання підприємництва, а передбачені законодавчою силою методи стягнення податку з прибутку акціонерних товариств повинні мати цільове призначення та зводитися до: розширення фінансово-виробничої діяльності всіх організаційно-правових форм ведення бізнесу; стимулювання розвитку підприємницької діяльності господарських утворень малого і середнього класу; активізації інвестиційного процесу, включаючи заохочувальні заходи для приватних власників капіталу; забезпечення умов суб'єктам підприємницької діяльності щодо одержання достатньої величини прибутку та стимулювання за допомогою податків і податкових пільг його раціонального виконання.

УДК 658.15-021.387

В.В. НЕСТЕРЕНКО, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Р.В. КОРОЛЕНКО, доц., к.е.н., зав кафедри ФСГІР КНУ

Криворізький національний університет

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА ОЗНАКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова стійкість є важливою характеристикою діяльності підприємства, оскільки дане поняття відіграє суттєву роль у безпечному існуванні та функціонуванні підприємства.

Якщо повно описувати дане поняття, то можна сказати, що фінансова стійкість характеризує здатність підприємства функціонувати та розвиватися, при цьому гарантується платоспроможність, кредитоспроможність, інвестиційна привабливість, ритмічність виробництва, незалежність від зовнішніх джерел фінансування, а також відображає стан майна, фінансових ресурсів, власного капіталу та рахунків підприємства.

Платоспроможність, як один з показників визначення фінансової стійкості вказує на здатність підприємства погашати зобов'язання перед постачальниками продукції, кредиторами, органами державної влади.

Кредитоспроможність характеризує здатність підприємства брати кредити та вчасно їх погашати. Якщо підприємство бере кредити для збільшення обсягів діяльності, купуючи основні засоби, матеріали і сировину, то таким чином підвищується його інвестиційна привабливість, оскільки підприємство налаштовано на довгострокову перспективу, що в свою чергу змушує потенційних інвесторів вкласти частину власних коштів, щоб отримати прибуток для себе при цьому збільшуючи та покращуючи діяльність підприємства в цілому.

Ритмічність виробництва говорить про те, що підприємство здатне вчасно виконувати свої зобов'язання перед замовниками, виготовляючи відповідну готову продукцію у відповідній кількості за відведений час. При цьому

підприємство здатне покращувати власне виробництво з метою виготовлення більшої кількості продукції, більш якісної продукції, зменшення циклу виготовлення продукції, а також зменшення часу на його логістику.

Незалежність від зовнішніх джерел фінансування означає здатність підприємства самостійно покращувати власну господарську діяльність не залучаючи інші ресурси. Це абсолютно можливо за умови високої прибутковості підприємства та реінвестування чистого прибутку у покращення виробничого циклу. Похитнути фінансову стійкість можуть різноманітні фактори, як внутрішні, так і зовнішні. До внутрішніх факторів можна віднести величину витрат, їх структуру- ефективність їх використання, галузева приналежність, технологія виробництва, а також ще багато інших не менш важливих факторів.

До зовнішніх факторів можна віднести конкуренцію, політичну та економічну ситуацію в країні, кредитну та податкову політику держави, законодавче регулювання, а також інші. Звичайно, будь-який суб'єкт господарювання не може бути застрахований від настання певної негативної події, проте підприємство може створити так звану «подушку безпеки» у вигляді достатнього рівня власного та резервного капіталу, що і є визначальною величиною фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

Якщо наводити приклад впливу фактору, то можна сказати про підвищення облікової ставки, що підвищує вартість кредиту для підприємства, а в результаті підприємство змушене шукати шляхи для підвищення власної прибутковості з метою його погашення. Дані шляхи можуть бути виражені у підвищенні ціни на продукцію, оскільки можливий варіант зі збільшенням обсягу виробництва, а у такому разі величина витрат буде збільшуватись, а для їх покриття збільшуватиметься і ціна, а в результаті підвищення ціни може зменшитися попит на продукцію, що взагалі не є найкращим варіантом для підприємства для отримання прибутку і відповідно погашення кредиту.

Тому, варто зазначити, що головна мета фінансової стійкості - це зменшення впливу факторів на діяльність підприємства. Оскільки повністю уникнути усіх факторів неможливо, потрібно зменшити їх вплив.

Наукове видання

«Фінанси, економіка та інновації: сучасні проблеми оцінки й управління»

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції

(30 квітня 2024 року)

Укладачі:

А.М. Турило, С.В. Капітула, Л.Ф. Іщенко

Матеріали друкуються в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей

Криворізький національний університет
Кривий Ріг
2024